00712876

Declassified to Public
28 October 2021

ឯកសារទទួល លេខ/No: D20/4/1
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/date de reception): 07 / 07 / 2011
ម៉ោង (Time/Heure) : 15:55
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: Ratanak

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

<u>ព័ត៌មានពិស្តារនៃការដាក់ឯកសារ</u>

សំណុំរឿងលេខ	:	00៣/0៧-0៩-២00៩-អវតក/កសចស (អបជ ០៤)
ដាក់ទៅ	:	អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
ថ្ងៃដាក់	:	ថ្ងៃទី0៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២0១១
ភាគីអ្នកដាក់	:	សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ
ភាសាដើម	:	**អង់គ្លេស**

<u>ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ</u>

ប្រភេទឯកសារដែលស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: **សម្ងាត់**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារកំណត់ដោយ~~ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត~~:(អបជ)សម្ងាត់ / Confidential / Confidentiel

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ:

ការពិនិត្យឯកសារបណ្តោះអាសន្នឡើងវិញ:

ឈ្មោះមន្ត្រីដែលបានពិនិត្យ:

ហត្ថលេខា:

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជំទាស់នឹង
"សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសំណើសុំពន្យារពេលកំណត់ និងសំណើសុំឲ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ
ស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង 00៣"

<u>អ្នកដាក់ឯកសារ:</u>
សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ:
លោក Andrew CAYLEY

<u>អ្នកទទួលឯកសារ:</u>
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ:
ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន
ចៅក្រម Rowan DOWNING
ចៅក្រម ន័យ ថុល
ចៅក្រម Katinka LAHUIS
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី:
លោក ពេជ អង្គ
Elisabeth SIMMONEAU FORT

<u>ចម្លងជូន:</u>
សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ:
លោកស្រី ជា លាង

មាតិកា

១. សេចក្ដីផ្ដើម..៣
២. ប្រវត្តិនីតិវិធី..៤
៣. និដ្ឋភាពទូទៅនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍..៧
៤. អំពីច្បាប់ជាធរមាន...៩
៥. អំណះអំណាង..១១
៥(ក). ដីកាដែលកំពុងតវ៉ាមានមូលដ្ឋាននៅលើការបកស្រាយច្បាប់មិនត្រឹមត្រូវ....................១១
(១) សេចក្ដីសម្រេចដើម្បី ផ្ទេរអំណាច ឬ ធ្វើកំណត់ហេតុស្ដីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺ តាមជម្រើស មិនមែន ដាច់ខាតទេ...១១
(២) ការអនុវត្តន៍ក្នុងការដាក់ឯកសារតែម្នាក់ឯង កាលពីមុនមក ធ្លាប់ត្រូវបាន យល់ព្រមដោយ សចស..១២
(៣) ការបកស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺមិនស្របគ្នាទៅ នឹងកម្មវត្ថុនិងគោលបំណងនៃច្បាប់ជាធរមានឡើយ..១៥
៥(ខ). សំណើទាំងបួន មានការទាក់ទងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលធំជាងនេះ នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣...១៧
៥(គ). តាមរបៀបផ្សេង បើសិនជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាអំពីការផ្ទេរអំណាច ឬធ្វើកំណត់ហេតុចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នា ថាកាតព្វកិច្ចត្រូវដាក់ដោយ មិនចំណុះគ្នាក៏ដោយក៏ សចស មានការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងការបដិសេធលើ សំណើសុំដែរ...១៩
(១) សចស បានខកខានក្នុងការគិតគូរអំពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន នៃវិធាន២១..១៩
(២) ការខកខានរបស់ សចស មិនបានពិចារណាលើសំណើ គឺជាការបំពាននឹង កាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់របស់ សចស ដែលត្រូវដឹកនាំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរឲ្យបាន ចប់សព្វគ្រប់ និង មិនលំអៀង...២៧
៦. សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន...៣០

១. សេចក្ដីផ្ដើម

១. ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៦៦.២, ៦៦.៣, ៧៤.២, ៧៥.៣ និង ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“វិធាន”) សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សូមដាក់ជូននូវបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ[1] របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត(“សចស”) ដែលមានចំណងជើងថា “ដីកាសម្រេចស្ដីពីសំណើសុំពន្យារពេលកំណត់ និងសំណើសុំឲ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៣” (“ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា”)[2] ។

២. បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះគឺអាចទទួលយកបាន ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់សេចក្ដីជូនដំណឹងស្ដីពីការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍នៅថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ (ត្រូវបានជូនដំណឹង នៅថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១) ហើយបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដែលដាក់នៅថ្ងៃទី ០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ គឺវាត្រូវទៅតាមកាលបរិច្ឆេទកំណត់ដែលបានចែងនៅក្នុងអនុវិធាន ៧៥.១ និង ៧៥.៣ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សន្និដ្ឋានថា គាត់មានសិទ្ធិដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះតែម្នាក់ឯងបាន ដោយពុំចាំបាច់មានការផ្ទេរអំណាច អនុលោមតាមវិធាន ១៣.៣ ឬ ធ្វើកំណត់ហេតុស្ដីពីការខ្វែងយោបល់ អនុលោមតាមវិធាន ៧១.១ នោះទេ[3] ។ ថ្វីបើគោលជំហរនេះ និងក្រៅពីភាពសម្បូរណ៍ការប្រុងប្រយ័ត្ននៅមុនពេលដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះក៏ដោយ ក៏ការខ្វែងយោបល់គ្នាមួយត្រូវបានធ្វើកំណត់ហេតុ ទៅតាមការផ្ដួចផ្ដើមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងឯកសារមួយដោយមានចុះហត្ថលេខា និងកាលបរិច្ឆេទ ដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំឯកសារនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលរក្សាទុកដោយក្រឡាបញ្ជីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ។

[1] ទោះបីជា ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា មានដាក់ចំណងជើងថា “ដីកាសម្រេច” ក៏ដោយក៏គេមិនមានចម្ងល់ទេថា នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ពាក្យថា “ដីកាសម្រេច” ឬ “ដីកាបង្គាប់” ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រើប្រាស់នោះ គឺអាចផ្លាស់ប្ដូរគ្នាទៅវិញទៅមកបាន៖ អនុវិធាន៦៦.២ និង ៦៦.៣ បានចែងថា “នៅពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចបដិសេធសំណើបែបទាំងនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវចេញដីកាបដិសេធដោយមានសំអាងហេតុ” និង “ក្នុងរយៈពេល៣០(សាមសិប)ថ្ងៃ ក្រោយពីបានទទួលដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចនេះ ភាគីទាំងអស់អាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ” ។ វិធាន ៧៤.១ ប្រើពាក្យ “សេចក្ដីសម្រេច” រីឯវិធាន ៧៤.២ និង ៧៤.៤ ប្រើពាក្យ “ដីកា” ។ វិធាន ៧៤.៣ និង ៧៥ ជាភាសាអង់គ្លេស ប្រើពាក្យ “ដីកា” និង “សេចក្ដីសម្រេច”, រីឯវិធាន ៧៥ ជាភាសាបារាំង ប្រើតែពាក្យ “សេចក្ដីសម្រេច” ប៉ុណ្ណោះ ។ លើសពីនេះទៀត វចនានុក្រមច្បាប់ពណ៌ខ្មៅ (Black’s Law Dictionary) បានឲ្យនិយមន័យទៅលើពាក្យ “សេចក្ដីសម្រេច” ថាជាសទិសន័យស័ព្ទជាមួយនឹងពាក្យ “ដីកា” (វចនានុក្រមច្បាប់ពណ៌ខ្មៅ, បោះពុម្ពលើកទី៨, Garner, B, ទំព័រទី ៤៣៦) ។

[2] ដីកាសម្រេចស្ដីពីសំណើសុំពន្យារពេលកំណត់ និងសំណើសុំឲ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៣, ថ្ងៃទី៧ មិថុនា ២០១១, D20/3, (បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា “ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា”) ។

[3] ជាការបន្ថែមទៅនឹងអំណះអំណាងនានាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើនេះ នៅមានអំណះអំណាងផ្សេងៗទៀតដែលបានលើកឡើង នៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹង “ដីកាសម្រេចស្ដីអំពីសេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានជាសាធារណៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០៣”, D14/1/1, ថ្ងៃទី២៥ ឧសភា ២០១១, កថាខណ្ឌទី ១២-១៣ ដែលទាក់ទងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក្នុងការដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍តែម្នាក់ឯង ។

២. ប្រវត្តិនីតិវិធី

៣. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី បានដាក់ជូន សចស នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទីពីរ ("ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ") សុំឱ្យបើកការស៊ើបសួរនៅក្នុងករណីនេះ[4] ។ សចស បានដាក់ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនេះចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងនៅថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ ។ នៅថ្ងៃទី០៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ(នាពេលនោះ) បានចេញដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសមួយ ដោយបង្គាប់ឱ្យអ្នកស៊ើបអង្កេតនានានៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ("កសចស") ចុះទៅធ្វើការស៊ើបសួរដល់ទីកន្លែង ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងព្រឹត្តិការណ៍/ទីកន្លែងឧក្រិដ្ឋកម្ម ចំនួន០៧(ប្រាំពីរ)កន្លែង ដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ[5] ។ ជាលទ្ធផលនៃការស៊ើបសួរដល់ទីកន្លែងទាំងនេះ មានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីសរុបចំនួន១៧(ដប់ប្រាំពីរ) និងរបាយការណ៍ស្តីពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណទីកន្លែងចំនួន០៥(ប្រាំ) ត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង[6] ។ ស.ច.ស បច្ចុប្បន្ន ត្រូវបានគេចាត់តាំង និងចូលធ្វើការនៅថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១[7] ។

៤. ចាប់តាំងពីខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ មានការស្តាប់ចម្លើយចំនួន០៣(បី) ត្រូវបាន សចស ដឹកនាំធ្វើដោយខ្លួនឯង នៅថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា, ថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា និង ថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១[8] ។ ឯកសារជាច្បាប់ចម្លងជាង ១,២០០ នៃសំណុំរឿងលេខ ០០១ និងសំណុំរឿងលេខ ០០២ ត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣[9] ។ គ្មានភស្តុតាងណាមួយក្នុងចំណោមភស្តុតាងខាងលើ

---

[4] សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទីអំពីការដាក់ឯកសារស្តីពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទីពីរ, ថ្ងៃទី០៧ កញ្ញា ២០០៩, D1/1 ។

[5] ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស, ថ្ងៃទី០៩ មិថុនា ២០១០, D2 ។

[6] កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី៖ ប៊ិាន រុំ, ថ្ងៃទី២៤ សីហា ២០១០, D2/5 ។ អ៊ុំ កែវ, ថ្ងៃទី២៨ កញ្ញា ២០១០, D2/11 ។ ម៉ៅ ផាត, ថ្ងៃទី២៩ កញ្ញា ២០០១, D2/12 ។ សាយ តាយ, ថ្ងៃទី២៥ កញ្ញា ២០១០, D2/13 ។ ម៉ាង បូលីន, ថ្ងៃទី២៦ កញ្ញា ២០១០, D2/14 ។ ប៉ូច កុយ, ថ្ងៃទី២៨ កក្កដា ២០១០, D2/4 ។ ញូង ជ្រោង, ថ្ងៃទី២៤ សីហា ២០១០, D2/6 ។ ប៉ែន សារិន, ថ្ងៃទី២៦ សីហា ២០១០, D2/7 ។ សយ ប៊ន, ថ្ងៃទី៦, ៧, និង ៩ កញ្ញា ២០១០, (D2/8, D2/9, D2/10) ។ ទូច សៀលី, ថ្ងៃទី១០ និង ១១ វិច្ឆិកា ២០១០, (D2/15, D2/16) ។ អ៊ិន សារឿន, ថ្ងៃទី១២ វិច្ឆិកា ២០១០, D2/17 ។ អ៊ូ លាង, ថ្ងៃទី១៣ កក្កដា ២០១០, D2/2 ។ ណុប ហាត *ហៅ* លី ហាត *ហៅ* ណុប ហុន, ថ្ងៃទី២០ កក្កដា ២០១០, D2/3 និង ស្រេង ធី, ថ្ងៃទី០១ ធ្នូ ២០១០, D2/18 ។ របាយការណ៍ស្តីពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណទីកន្លែង៖ ថ្ងៃទី០៤ វិច្ឆិកា ២០១០, D2/19 ។ ថ្ងៃទី០៤ វិច្ឆិកា ២០១០, D2/20 ។ ថ្ងៃទី០៩ ធ្នូ ២០១០, D2/21 ។ ថ្ងៃទី៣០ ធ្នូ ២០១០, D2/23 និងថ្ងៃទី ២៩ ធ្នូ ២០១០, D2/22 ។

[7] សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន - បណ្ឌិត Siegfried Blunk ត្រូវបានចាត់តាំងជា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្មី, ថ្ងៃទី០១ ធ្នូ ២០១០ (ឧបសម្ព័ន្ធទី ១) ។

[8] កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី៖ ឈូក រិន, ថ្ងៃទី២៤ មីនា ២០១១, D6 ។ សំ ប៊ុនឡេង, ថ្ងៃទី២៥ មីនា ២០១១, D8 ។ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ *ហៅ*ឌុច ថ្ងៃទី២៧ មេសា ២០១១, D12 ។

[9] សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីការដាក់ឯកសារចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣, ថ្ងៃទី៥ មេសា ២០១១, D4 ។ សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីការដាក់ឯកសារចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣, ថ្ងៃទី២៥ មេសា ២០១១, D10 ។

ត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣ ទេ រហូតដល់ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ។ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ សចស បានជូនដំណឹងដល់សហព្រះ រាជអាជ្ញានូវសេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីការបិទការស៊ើបសួរ[10] ។ បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក៏បានធ្វើការពិនិត្យដ៏ប្រញាប់លើសំណុំរឿងនោះ ដោយយោងទៅតាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួននៅក្នុងវិធាន ៦៦.៥ ។ គាត់បានធ្វើការសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ថា ការស៊ើបសួរនេះនៅមិនទាន់បានបំពេញចប់សព្វគ្រប់នៅឡើយទេ ។ គាត់ក៏បានធ្វើការកត់សម្គាល់ផងដែរថា សំណុំរឿងលេខ ០០៣ មានពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតែ០២(ពីរ)ប៉ុណ្ណោះ បើទោះបីជាអង្គហេតុថាមានទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងព្រឹត្តិការណ៍ឧក្រិដ្ឋជាច្រើនដែលឋិតនៅក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរនេះក៏ដោយ ។ ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីជូនដំណឹងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានមួយ នៅថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១[11] ។ នៅថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ បានដាក់សំណើសុំពន្យារពេលក្នុងការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី[12] និងសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរចំនួន០៣(បី) អនុលោមតាមវិធាន ៦៦.១ (ទាំងនេះជាមួយគ្នា "សំណើ") នៅថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១[13] ។ សំណើសុំទាំងនេះ រួមមានទាំងឧបសម្ពន្ធចំនួន ០២(ពីរ) ផង ត្រូវផ្ទេរពីសំណុំរឿងលេខ ០០២ ចូលទៅ ក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ ហើយនិងឯកសារថ្មីពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត ។ សំណើទាំងនេះ ក៏មានចែងនូវកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមទៀត ដើម្បីបង្ហាញការពិតដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងព្រឹត្តិការណ៍/ទីតាំង ឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលបានលើកឡើងចោទប្រកាន់ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យនានា ។

៥. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ សហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវបានជូនដំណឹងដោយ ដីកាពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំពន្យារពេល និងបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរនានារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុង

[10] សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីការបិទការស៊ើបសួរ, ថ្ងៃទី២៩ មេសា ២០១១, D13, ត្រង់ទំព័រទី ២ ។

[11] សេចក្តីប្រកាសប្រកាសព័ត៌មាន គឺជាប្រធានបទនៃដីកាសម្រេចរបស់ សចស ចុះថ្ងៃទី១៨ ឧសភា ២០១១ ("ដីកាសម្រេចឱ្យដក")៖ ដីកាសម្រេចស្តីពីការប្រកាសព័ត៌មានជាសាធារណៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០៣, ថ្ងៃទី១៨ ឧសភា ២០១១, D14 ។ ដីកាសម្រេចឱ្យដក ត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅថ្ងៃទី២៥ ឧសភា ២០១១, (D14/1/1), បន្ទាប់មកអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានចេញ ដីកាសម្រេចព្យួរការអនុវត្តលើ "ដីកាសម្រេចស្តីពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០៣", ថ្ងៃទី១៣ មិថុនា ២០១១, D14/1/2 ។

[12] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំពន្យារពេលវេលាកំណត់សម្រាប់ការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, ថ្ងៃទី១០ ឧសភា ២០១១, D15 ("សំណើសុំពន្យារពេលវេលាកំណត់") ។

[13] សំណើបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទីមួយរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំឱ្យទទួលយកឯកសារបន្ថែម និងសេចក្តីសង្កេតលើស្ថានភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ, ថ្ងៃទី១៨ ឧសភា ២០១១, D17 (ដោយមានភ្ជាប់នូវតារាងឯកសារចំនួនពីរ) ("សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី ១") ។ សំណើលើកទី ២ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក ស៊ូ មេត ព្រមទាំងពាក់ព័ន្ធនឹងទីកន្លែងប្រព្រឹត្តបទល្មើស, ថ្ងៃទី១៨ ឧសភា ២០១១, D18 ("សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី ២") ។ សំណើបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទិននឹង មាស មុត និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលពាក់ព័ន្ធ, ថ្ងៃទី១៨ ឧសភា ២០១១, D19 ("សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី ៣") ។

សំណុំរឿង ០០៣ របស់ សចស ("ដីកាទីមួយ")[14] ។ តាមរយៈ ដីកាទីមួយនេះ សចស បានបង្គាប់ "សហព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យធ្វើការបំភ្លឺក្នុងរយៈពេលពីរថ្ងៃនៃថ្ងៃធ្វើការ ថាតើមុនពេលដែលដាក់សំណើសុំពន្យារពេល និងសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ពួកគាត់បានធ្វើសេចក្តីសម្រេចមួយ [sic] អំពីការផ្ទេរអំណាច ស្របតាមវិធាន ១៣.៣ ឬ ពួកគាត់បានធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ស្របតាមវិធាន ៧១.១" ។ នៅក្នុងដីកាទីមួយនេះ សចស បានបញ្ជាក់អំពីការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនក្នុងការទទួលបាននូវ "ការបញ្ជាក់ថា តើសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិត្រូវបានផ្តល់ឱកាសក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ១៣.៣ និងវិធាន ៧១.១ ដែរឬទេ"[15] ។

៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានឆ្លើយតបនៅថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ថាមិនមានធ្វើការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាច ឬធ្វើកំណត់ហេតុនូវការខ្វែងយោបល់គ្នានេះទេ[16] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ("ចម្លើយតប")[17] ដោយបានអះអាងថា ទាំងការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាច អនុលោមតាមវិធាន ១៣.៣ ឬ ទាំងការធ្វើកំណត់ហេតុមួយតាមទម្រង់ការស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា អនុលោមតាមវិធាន ៧១.១ នោះ គឺមិនមែនជាការចាំបាច់តាមផ្លូវច្បាប់ សម្រាប់ឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដាក់សំណើនានាដែលជាសំណើឯករាជ អាចទទួលយកបាន នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ នោះឡើយ ។ ដោយឡែក សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា៖ ទី១) មានការអនុវត្តក្នុងការដាក់ឯកសារតែម្នាក់ឯងដែលធ្លាប់ត្រូវបានទទួលយក, ទី២) សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានជ្រើសរើសមិនផ្ទេរសិទ្ធិអំណាច ឬធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា, និងទី៣) ការខ្វែងយោបល់គ្នាដំបូងពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣ បានក្តោបទៅលើការបំពេញកិច្ចឯករាជជាបន្តបន្ទាប់នៅពេលក្រោយៗទៀតរបស់អយ្យការ នៅក្នុងបរិបទនៃសំណុំរឿងលេខ ០០៣ ។

៧. នៅថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា ត្រូវបានចេញដោយ សចស ។ ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា មិនមានលើកឡើងនូវសំនួរ "ថាតើសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិត្រូវបានផ្តល់ឱកាសក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ១៣.៣ និងវិធាន ៧១.១ ដែរឬទេ" ទោះបីជារឿងនេះត្រូវបានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់លាស់ថាជាយុត្តិកម្មមួយសម្រាប់ចេញដីកាទីមួយ ក៏ដោយ ។ ផ្ទុយទៅវិញ ដីកាដែលកំពុងតវ៉ានេះ គ្រាន់តែបានឆ្លើយតបទៅនឹងអំណះអំណាងចំនួន ០៣(បី) ខាង

[14] ដីកាពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំពន្យារពេល និងបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរនានារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣, ថ្ងៃទី១៩ ឧសភា ២០១១ (ត្រូវបានជូនដំណឹង នៅថ្ងៃទី២៤ ឧសភា ២០១១), D20 ("ដីកាទីមួយ") ។

[15] ដីកាទីមួយ, ទំព័រទី២, "សេចក្តីពិចារណា" ទីពីរ ។

[16] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងដីកាពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសំណើសុំពន្យារពេល និងបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរនានារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣, ថ្ងៃទី២៥ ឧសភា ២០១១, D20/1 ។

[17] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា(អន្តរជាតិ) ចំពោះដីកាសម្រេចរបស់ សចស ស្តីពីសំណើសុំពន្យារពេលកំណត់ និងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣, ថ្ងៃទី២៦ ឧសភា ២០១១, D20/2 ។

លើដែលបានដាក់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែប៉ុណ្ណោះ[18] ។ សចស បានសន្និដ្ឋានថា វិធានផ្ទៃក្នុង មិនមានទុកចន្លោះប្រហោងសម្រាប់[ឱ្យបំពេញ]កិច្ចការតែម្នាក់ឯងនោះទេ ហើយដោយហេតុនេះ បានបដិសេធសំណើសុំទាំងនោះថាគ្មានសុពលភាព ដោយពុំបានធ្វើការវាយតម្លៃលើអង្គសេចក្តីរបស់សំណើទាំងនោះទេ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងមួយស្តីពីការប្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅថ្ងៃ ទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ បន្ទាប់ពីមានធ្វើកំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ជាមួយនឹង សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៧១.១ ។

៨. ចាប់ពីពេលនោះមក នៅថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ជូនម្តងទៀតនូវសំណៅដែលបានកែប្រែ លើសំណើសុំពន្យារពេលពីលើកដំបូង និងសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពីលើកដំបូង ។ គាត់បានធ្វើយ៉ាងដូច្នេះដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានមួយ ដែលថាតាមវិធាន ៣៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក៏ដូចជាតាមមាត្រា ៨ និង ៩ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តក្នុងការដាក់ឯកសារនៅចំពោះមុខ អវតក ដូច្នោះដែរ សចស មានឆន្ទានុសិទ្ធិដើម្បីទទួលស្គាល់នូវសុពលភាពនៃសំណើយឺតយ៉ាវទាំងនោះ នៅពេលនេះ ដែលថាទម្រង់បែបបទនានាគឺជាការចាំបាច់ដោយ សចស ត្រូវបានបញ្ជាក់បំភ្លឺនៅក្នុង ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា របស់ខ្លួន ។ លើសពីនេះទៀត ទោះបីជាសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅតែមិនយល់ស្របទៅនឹងការបកស្រាយរបស់ សចស លើវិធានផ្ទៃក្នុង នៅឡើយយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គាត់បានធ្វើដោយសុទ្ធចិត្តទៅតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ពួកគាត់ ហើយបានធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នាចំនួន ០៤(បួន) ។ សព្វថ្ងៃនេះ សចស មិនទាន់បានធ្វើសេចក្តីសម្រេចណាមួយពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការទទួលយកបាននូវសំណើ ដែលបានដាក់ឡើងវិញទាំងនោះ នៅឡើយទេ ។

៣. និដ្ឋភាពទូទៅនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

៩. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សូមជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា ដីកាដែលកំពុងតវ៉ានោះ គួរតែត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយមានទទឡ្ហីករណ៍ទាំងឡាយដូចខាងក្រោមនេះ៖

ក. សចស បានខុសឆ្គងនៅក្នុងការបកស្រាយច្បាប់ជាធរមាន ខណៈដែលពួកគាត់បានពិចារណាថា លើសំណើនានា ដែលបានដាក់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែម្នាក់ឯង គឺមិនមានសុពលភាពទេ មកពីអវត្តមាននៃការផ្ទេរអំណាច ទៅតាមវិធាន ១៣.៣ ឬ អវត្តមាននៃកំណត់ហេតុតាមទម្រង់ការមួយស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់ ក្នុងចំណោមសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ទៅតាមវិធាន ៧១.១ ។ ដោយឡែក៖

(i) យោងទៅតាមវិធាន ការផ្ទេរអំណាច ឬ ការធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺមិនមានលក្ខណៈដាច់ខាត(mandatory) ទេ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញគឺមានលក្ខណៈតាមជម្រើស(optional) ។ លទ្ធភាពក្នុងការបំពេញកិច្ចការតែម្នាក់ឯងនៅក្នុងកាលៈទេសៈ

[18] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី ៣, ៦, ៨-១១ ។

មួយចំនួនគឺត្រូវបានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងមាត្រា៤ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា២០(ថ្មី) នៃច្បាប់ អវតក, វិធាន ១.២, ១៣ និង ៧១ ។

(ii) ការអនុវត្តក្នុងការដាក់ឯកសារតែម្នាក់ឯង ពីមុនមកត្រូវបានទទួលយកដោយ សចស អន្តរជាតិ ក៏ដូចជា សចស ទាំងពីរនាក់ដែរ ។ ការណ៍នេះបានគាំទ្រដល់ការបកស្រាយវិធាន របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដូចជាការប្រគល់ឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញានូវសិទ្ធិក្នុងការផ្ទេរអំណាច ឬក្នុងការធ្វើកំណត់ហេតុ គឺមិនមែនតម្រូវឱ្យពួកគាត់ធ្វើដូច្នេះនោះទេ ។

(iii) សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន នៅមុនពេលដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាតិបានដាក់សំណើនានា ហើយគាត់បានជ្រើសរើសយក ការមិនផ្ទេរសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ ឬ ការមិនធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ការបកស្រាយរបស់ សចស លើវិធានថាតម្រូវឱ្យមានការផ្ទេរអំណាច ឬ ការធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺមិនស្របគ្នាទៅនឹងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃច្បាប់ជាធរមានទេ ។

ខ. ជាបញ្ហាទូទៅ មិនគិតថាតើវិធានតម្រូវឱ្យ (ដែលផ្ទុយទៅនឹង អនុញ្ញាតឱ្យ) មានការផ្ទេរអំណាច ឬ ធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នានៅមុនពេលដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់បំពេញកិច្ចការដោយខ្លួនឯងនោះឡើយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសូមជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា វាមិនបានតម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះទេនៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ការខ្វែងយោបល់ដំបូងដែលបានធ្វើកំណត់ហេតុទាក់ទងទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ បានគ្របដណ្តប់ទៅលើគ្រប់សកម្មភាពបន្តបន្ទាប់ទៀតទាំងអស់ ដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ ។ ហេតុដូច្នោះហើយ ដើម្បីដាក់សំណើនានា មិនចាំបាច់មានការធ្វើកំណត់ហេតុថ្មី ស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នាទៀតទេ ។ ការបកស្រាយច្បាប់ជាធរមានរបស់ សចស នឹងនាំឆ្ពោះទៅរកលទ្ធផលមួយដែលមិនសមហេតុសមផលទេ កាលណាការបំពេញកិច្ចជាបន្តបន្ទាប់នីមួយៗ ដោយមិនគិតថាវាជាកិច្ចតូចតាច ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងទៅនឹងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ ដែលតម្រូវឱ្យមានការផ្ទេរអំណាច ឬ ការធ្វើកំណត់ហេតុតាមផ្លូវការនូវការខ្វែងយោបល់គ្នា នៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាមិនមានការប្រែប្រួល ឬ មិនមានវិវត្តឡើង ចាប់តាំងពីការខ្វែងយោបល់គ្នាដំបូងត្រូវបានធ្វើកំណត់ហេតុរួចមក ។

គ. ជាជម្រើសម៉្យាងទៀត នៅក្នុងករណីដែល អបជ យល់ឃើញថា ការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាច ឬ កំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា បានតម្រូវឱ្យធ្វើដើម្បីឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអាចដាក់សំណើនានាបានតែម្នាក់ឯងនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសូមជូនសេចក្តី

00712884

សន្និដ្ឋានថា សចស បានខុសឆ្គងនៅក្នុងការបដិសេធសំណើទាំងនោះដោយមកពីគ្មានសុពលភាព ។ ដោយឡែក៖

(i) ដោយប្រកាសថាសំណើទាំងនេះគ្មានសុពលភាព គឺ ស.ច.ស បានខកខានមិនបានគិតគូរទៅលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានដែលមានចែងក្នុងវិធាន២១ ។ វិធាន ២១ ចែងថា នៅគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ភាពយុត្តិធម៌ តម្លាភាព និង ភាពច្បាស់លាស់តាមផ្លូវច្បាប់នៃដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវតែយកមកពិចារណា ។ វិធាន ២១ ក៏បានផ្តល់អាណត្តិផងដែរថា តុល្យភាពនៃសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងអស់ ដោយរួមទាំងសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងជនរងគ្រោះផង ត្រូវតែបានថែរក្សា ។ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសំណើសុំឱ្យបំពេញការស៊ើបសួរទាំងបី សិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការតាមឃ្លាំមើល និងធានាលើការស៊ើបសួរដែលត្រូវតែអនុវត្តដោយទៀងត្រង់នោះ គឺបានទទួលរងនូវការខូចខាត ។ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសំណើសុំពន្យារពេល ក្នុងការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះត្រូវបានប៉ះពាល់ ។ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងគោលការណ៍នៃវិធាន ២១ សចស ត្រូវតែ ហើយអាចយ៉ាងងាយស្រួលបំផុត ផ្តល់នូវកាលានុវត្តភាពមួយដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដើម្បីដោះស្រាយលើកង្វះខាតខាងនីតិវិធី ដែលត្រូវបានគេមើលឃើញនៅក្នុងសំណើទាំងនោះ ជាជាងបដិសេធសំណើចោលភ្លាមៗ។

(ii) ជម្រើសមួយបន្ថែមទៀត ការខកខានរបស់ សចស មិនបានពិចារណាលើខ្លឹមសារនៃសំណើទាំងនេះ គឺបានបំពារបំពានដល់កាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់របស់ សចស ក្នុងការផ្តល់នូវការស៊ើបសួរមួយដែលមិនលំអៀង និងទាំងស្រុង ។

១០. ដោយគិតទៅដល់ខាងមុខ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សូមស្នើឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បដិសេធដីកាសម្រេចរបស់ សចស ហើយ បង្គាប់ឱ្យ សចស ធ្វើការពិចារណាលើអង្គសេចក្តីនៃសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ។ បន្ថែមលើនេះ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសារសំខាន់ជាស្នូលនៃបញ្ហានេះ ចំពោះសុចរិតភាព និងកិត្តិស័ព្ទជាសាធារណៈរបស់ អ.វ.ត.ក នីតិវិធីផ្ទៃក្នុង ក្នុងការបំពេញកិច្ចរបស់ កសព និងផលប៉ះពាល់ដែលអាចនឹងមាននៅគ្រប់ជំហាននីមួយៗទៅថ្ងៃខាងមុខ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបំពេញនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ និង ០០៤ នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សូមស្នើដល់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចេញដីកាសម្រេចរបស់ខ្លួនលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

៤. អំពីច្បាប់ជាធរមាន

១១. មាត្រា ៦.៤ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចែងថា៖ "ក្នុងករណីដែលព្រះរាជអាជ្ញា មិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការចោទប្រកាន់ណាមួយ *ការចោទ*

ប្រកាន់នោះ ត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរនេះ ឬ ព្រះរាជអាជ្ញាណាមួយក្នុងចំណោមព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ធ្វើការស្នើសុំនៅក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះ តាមមាត្រា ៧" ។ [សង្កត់ន័យបន្ថែមដោយ *អក្សរទ្រេត*]

១២. មាត្រា២០ថ្មី នៃច្បាប់ អវតក ចែងថា៖ "[...] ក្នុងករណីដែលមានភាពខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវអនុវត្តគោលការណ៍ដូចខាងក្រោម៖ *ការចោទប្រកាន់ត្រូវបន្ត* ដរាបណាសហព្រះរាជអាជ្ញា ឬក៏ សហព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់ពុំបានស្នើក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃថា ភាពខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានដោះស្រាយ ដោយអនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម" និង "សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលពុំមានបើកផ្លូវឱ្យមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ តម្រូវឱ្យមានសម្លេងវិជ្ជមានពីចៅក្រមបួនរូបយ៉ាងតិច ។ [...] ប្រសិនបើពុំមានមតិភាគច្រើន ដូចតម្រូវឱ្យមានចំពោះការធ្វើសេចក្តីសម្រេចទេ *ការចោទប្រកាន់ត្រូវធ្វើបន្ត* ទៅទៀត" ។ [សង្កត់ន័យបន្ថែមដោយ *អក្សរទ្រេត*]

១៣. វិធាន ១.២ ចែងថា៖ "[...] ជាពិសេសលើកលែងតែមានចែងផ្សេងពីនេះ ការយោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះចំពោះពាក្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សំដៅទៅដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរដែលធ្វើការសម្រេចចិត្តរួមគ្នា និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងពីរ ទោះបីដោយផ្ទាល់ ឬ តាមរយៈអ្នកតំណាង ។ *ករណីដូចគ្នានេះដែរត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញា*" ។ [សង្កត់ ន័យបន្ថែមដោយ *អក្សរទ្រេត*]

១៤. វិធាន ១៣.១ "ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា *ត្រូវធ្វើសកម្មភាពដោយឯករាជ្យ*នៅក្នុង អវតក" ។ វិធាន ១៣.៣ "វៀរលែងតែសកម្មភាពទាំងឡាយដែលត្រូវធ្វើរួមគ្នា ក្រោមច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក និងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា*អាច* ផ្ទេរអំណាចទៅឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាណាមួយក្នុងចំណោមសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីររូប តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចរួមគ្នាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដើម្បីឱ្យបំពេញកិច្ចការតែម្នាក់ឯងបាន" ។ [សង្កត់ន័យបន្ថែមដោយ *អក្សរទ្រេត*]

១៥. វិធាន ៧១.១ "ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា សហព្រះរាជអាជ្ញាណាមួយ ឬទាំងពីរ*អាច*ធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ[...]"។ វិធាន ៧១.២ "ក្នុងរយៈពេល ៣០(សាមសិប)ថ្ងៃ សហព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់*អាច*នាំយកករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះទៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ តាមរយៈការបញ្ជូនឯកសារអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីហេតុការណ៍ និងមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ[...]" ។ វិធាន ៧១.៣ "[...] *កិច្ច ឬ សេចក្តីសម្រេចដែលជាកម្មវត្ថុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះត្រូវតែយកទៅអនុវត្តលើកលែងតែ* បញ្ហានៃការខ្វែងយោបល់គ្នាពាក់ព័ន្ធទៅនឹងចំណុចដូចខាង ក្រោមនេះ៖ ក- ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ, ខ- ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបទឧក្រិដ្ឋថ្មី, គ- ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ, ឬ ឃ- សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍[...]" ។ វិធាន ៧១.៤ "អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ដូចខាងក្រោម៖ [...] គ- សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ តម្រូវឱ្យមានសម្លេងគាំទ្រពីចៅក្រម ៤(បួន)រូប

យ៉ាងតិច ។ [...] ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាចរកបានសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើនតាមការតម្រូវទេ ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ២០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក *សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើនមានន័យថា កិច្ច ឬ សេចក្តីសម្រេចដែលបានធ្វើដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់ត្រូវមានសុពលភាព ឬ មានន័យថា កិច្ច ឬ សេចក្តីសម្រេច ដែលបម្រុងនឹងធ្វើដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់ត្រូវតែយកមកអនុវត្ត*" ។ [សង្កត់ន័យបន្ថែមដោយ *អក្សរទ្រេត*]

៥ អំណះអំណាង

៥(ក). ដីកាដែលកំពុងតវ៉ាមានមូលដ្ឋាននៅលើការបកស្រាយច្បាប់មិនត្រឹមត្រូវ

១៦. សចស មានការខុសឆ្គងនៅក្នុងការបកស្រាយច្បាប់ជាធរមាន ដោយបានសន្និដ្ឋានថាលើសំណើទាំងឡាយ គ្មានសុពលភាព ដោយមកពីអវត្តមាននៃការផ្ទេរអំណាច តាមមាត្រា ១៣.៣ ឬ មកពីអវត្តមាននៃកំណត់ហេតុតាមទម្រង់ការស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់ ក្នុងចំណោមសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ តាមមាត្រា ៧១.១ ។

(១) សេចក្តីសម្រេចដើម្បី ផ្ទេរអំណាច ឬ ធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺ តាមជម្រើស(optional) មិនមែន ដាច់ខាត(mandatory) ទេ

១៧. វាជាការមួយច្បាស់លាស់ទៅតាមការអានតាមន័យត្រង់ៗនៃវិធាន ដែលថាសេចក្តីសម្រេចផ្ទេរអំណាច ឬ ធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺធ្វើ តាមជម្រើស មិនមែន ដាច់ខាត ទេ ។ ទាក់ទងទៅនឹងការផ្ទេរអំណាច វិធាន ១៣.៣ ចែងថា សហព្រះរាជអាជ្ញា "អាច"(may) ជ្រើសរើសក្នុងការផ្ទេរអំណាច ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ការធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា វិធាន ៧១.១ បានប្រើពាក្យ "អាច"(may) ជាជំនួសពាក្យ "ត្រូវតែ"(shall) ។ ពាក្យថា "អាច" (may) នេះក៏ត្រូវបានប្រើផងដែរនៅក្នុងវិធាន ៧១.២ ដោយមានការបញ្ជាក់ថា សេចក្តីសម្រេចថាតើត្រូវនាំយកការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅចំពោះមុខ អបជ គឺជាសេចក្តីសម្រេចដោយស្ម័គ្រចិត្តទាំងស្រុងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់ក៏ដោយ ។ ជាមតិផ្ទុយពីនេះទៅវិញ សចស បានកត់សម្គាល់ថា កាលណាការខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវបានធ្វើកំណត់ហេតុ គឺគ្មានកាតព្វកិច្ចនាំយកការខ្វែងយោបល់គ្នានោះទៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះទេ ដែលតាមន័យនេះ ហាក់ដូចជាបានទទួលស្គាល់អំពីលក្ខណៈ តាមជម្រើស នៃនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា[19] ។ សចស មិនមានការទៀងទាត់ទេ នៅពេលធ្វើការបកស្រាយខុសៗគ្នាលើពាក្យ "អាច"(may) តែមួយ៖ ខណៈដែលបកស្រាយនៅក្នុងវិធាន ៧១.១ គឺបានដាក់ឱ្យមានជា កាតព្វកិច្ចមួយ រីឯការបកស្រាយក្នុងវិធាន ៧១.២ ពាក្យថា "អាច"(may) មិនបង្កើតបានជាកាតព្វកិច្ចក្នុងការនាំយកការខ្វែងយោបល់គ្នា ទៅចំពោះមុខ អបជ ទេ[20] ។

---

[19] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី ១១ ។

[20] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី ១១ ។

១៨. អបជ ធ្លាប់បានឯកភាពជាមួយនឹងការបកស្រាយនេះ "មាត្រា ៦(១) និង(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា ១៦ និង២០(ថ្មី) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧១(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ព្រះរាជអាជ្ញាមួយអាចធ្វើសកម្មភាព ដោយគ្មានការព្រមព្រៀងពីព្រះរាជអាជ្ញាមួយទៀតបាន ប្រសិនបើពុំមានព្រះរាជអាជ្ញាណាមួយនាំយកនូវការខ្វែងយោបល់នេះមកដោះស្រាយនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅក្នុងពេលវេលាដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ទេនោះ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏បានសង្កេតឃើញថែមទៀតថា មានតែពេលដែលបញ្ហាគួរឱ្យព្រួយបារម្ភដ៏សំខាន់ ដែលបានកំណត់បង្ហាញអត្តសញ្ញាណយ៉ាងជាក់លាក់នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងមានការពាក់ព័ន្ធប៉ុណ្ណោះ ទើបការខ្វែងយោបល់គ្នានេះនឹងរារាំងព្រះរាជអាជ្ញាមួយ មិនឱ្យបន្តសកម្មភាពណាមួយ ដោយត្រូវផ្អាករង់ចាំរហូតមានសេចក្តីសម្រេចពីអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ ក្នុងចំណោមចំណុចពិសេសទាំងនោះ គឺមានចំណុចនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ទាក់ទងទៅនឹងការចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យសើបសួរមួយ ដែលកំពុងតែជាបញ្ហា"[21] ។

១៩. ការយល់ឃើញរបស់ អបជ ទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀង, ច្បាប់ អតក និង វិធានផ្ទៃក្នុង បានស្នើឡើងថា គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានទាក់ទងទៅនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺថានីតិវិធី (ក្នុងការចោទប្រកាន់ ឬការស៊ើបសួរ) ត្រូវតែបន្តទៅមុខទៀត វៀរលែងតែវាត្រូវបានបញ្ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ហើយនិងក្តីបារម្ភចំពោះអំពើជាក់លាក់ដូចដែលបានចែងនៅក្នុងវិធាន ៧១.៣(ក)-(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សូម្បីតែនៅពេលនោះក៏ដោយ ក៏សកម្មភាព ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញារូបនោះគឺគ្រាន់តែត្រូវបានព្យួរប៉ុណ្ណោះ បើចៅក្រម អបជ ត្រូវបានគេបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នានោះឱ្យសម្រេចសេចក្តី ហើយភាគច្រើនលើសលុបបានសម្រេចបញ្ឈប់សកម្មភាព ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញារូបនោះ ។

(២) ការអនុវត្តន៍ក្នុងការដាក់ឯកសារតែម្នាក់ឯង កាលពីមុនមក ធ្លាប់ត្រូវបានយល់ព្រមដោយ សចស

២០. ផ្ទុយពីការពោលអះអាងរបស់ សចស ដូចមាននៅក្នុងដីកាដែលកំពុងមានការតវ៉ា ការអនុវត្តន៍ក្នុងការដាក់ឯកសារតែម្នាក់ឯងធ្លាប់ត្រូវបានទទួលការយល់ព្រមដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីររូប ឬដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិតែម្នាក់ឯង នៅក្នុងពេលកន្លងមក។ ឧទាហរណ៍មួយចំនួនអំពីថាការអនុវត្តន៍បែបនេះត្រូវបានគេអនុម័តយក គឺមានដូចខាងក្រោមនេះ៖

---

[21] អបជ, ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈមានកោសលុប, សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ថ្ងៃទី១៨ សីហា ២០០៧, D1/1.3, កថាខណ្ឌទី ១៦ ។

២១. កាលពីថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលបំពេញកិច្ចតែម្នាក់ឯង បានស្វែងរកសុំការបំភ្លឺ[22]ពីសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ទាក់ទងអំពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានផ្ញើទៅឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទេ[23]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានលើកទឡ្ហីករណ៍នៅក្នុងដីកាដែលកំពុងមានការតវ៉ាថា ប្រការដែលសំណើសុំការបំភ្លឺត្រូវបានផ្ញើទៅឱ្យតែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ(ICP)តែម្នាក់គត់ ហើយមិនផ្ញើទៅឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរនោះគឺគ្មានន័យអ្វីនោះទេ ដោយ"គ្រាន់តែមានន័យថា គោលបំណងគឺចង់ឱ្យ (សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ) ជាអ្នកទទួលឯកសារតែប៉ុណ្ណោះ"។ ទឡ្ហីករណ៍នេះគឺមិនអាចទទួលយល់ព្រមបានឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ការផ្ញើសំណើនេះទៅឱ្យតែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិម្នាក់គត់ប៉ុណ្ណោះនោះ គឺជាការបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់នៅក្នុងពេលនោះ អំពីការទទួលស្គាល់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ(សចស)ថា លោកអាចស្នើសុំការបំភ្លឺបានតែពីសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប៉ុណ្ណោះ ព្រោះអនុលោមតាមការពិចារណារបស់ អបជ ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគឺជាបុគ្គលតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះដែលមានសិទ្ធិអំណាចតាមច្បាប់ដើម្បីបកស្រាយខ្លឹមសារនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរដែលបានដាក់មកដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែម្នាក់ឯង។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត(ទាំងពីរ) បានទទួលស្គាល់អំពីតក្កភាពនៃការបកស្រាយអំពីវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ។

២២. រឿងនេះត្រូវបានបង្ហាញឱ្យឃើញបន្ថែមទៀតដោយអង្គហេតុជាក់ស្តែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរបានយល់ព្រមចំពោះការដាក់ឯកសារពីសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែម្នាក់ឯងថាមានសុពលភាពនោះ ដែលឯកសារនោះបានផ្ញើទៅជូន សចស ទាំងពីរនាក់ និងដែលបានឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំការបំភ្លឺរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ[24]។ ជាថ្មីម្តងទៀតនៅទីនេះ ការផ្តល់ហេតុផលដោយ សចស (ទាំងពីរ)ដើម្បីបញ្ជាក់ថាជាការត្រឹមត្រូវដូចដែលមាននៅក្នុងដីកាដែលកំពុងមានការតវ៉ានេះ គឺមិនអាចជួយការពារបានឡើយ។ ពួកគេបានលើក

---

[22] ដីកាដែលកំពុងមានបញ្ហា មានបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៦ (៣)ថា ការខ្វែងយោបល់គ្នាមួយអនុលោមតាមវិធាន១៤.៧ នៃវិធានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុ និងដាក់ចូលនៅក្នុងបញ្ជីសំរាប់ការខ្វែងយោបល់គ្នាស្របតាមវិធាន៧២.១ ដែលពន្យល់ថា តើហេតុអ្វីបានជាត្រូវបានដាក់មកដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់ឯង ។

[23] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ, សំណើសុំការបំភ្លឺនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣, ចុះថ្ងៃទី៨ កុម្ភៈ ២០១១, ឯកសារលេខ D1/2, (ដែលផ្ញើជូនលោក Andrew Cayley(sic) សហព្រះរាជអជ្ញាអន្តរជាតិតែម្នាក់គត់ប៉ុណ្ណោះ) ។

[24] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសំណើសុំការបំភ្លឺ, ចុះថ្ងៃទី១៦ កុម្ភៈ ២០១១, ឯកសារលេខ D1/2/1, (ដែលផ្ញើដោយសហព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរជាតិទៅជូនសហចៅក្រមស៊ើអង្កេតទាំងពីរ) ។

ឡើងតវ៉ាថា“[...]សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានឈប់លែងបង្គាប់ឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាបង្ហាញអំពីថាតើការផ្ទេរប្រគល់អំណាច ឬការចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាមានបានធ្វើឡើងដែរឬទេ?ទៀតហើយ...[ពីព្រោះ] ខ្លឹមសារនៃចម្លើយតបបានទុកឲ្យវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរឲ្យនៅដដែលគ្មានការកែប្រែអ្វីឡើយ”[25]។ គួរបានកត់សំគាល់ថា សចស (ទាំងពីរ) មិនដែលបានជូនដំណឹងទៅសហព្រះរាជអាជ្ញាទាល់តែសោះថា ពួកខ្លួនបាន[ឈប់លែង]បង្គាប់ឲ្យបង្ហាញឲ្យឃើញអំពីផ្ទេរប្រគល់អំណាច ឬការចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាឡើយ ។ ជាងនេះទៅទៀត នៅមុនពេលចេញដីកាដែលកំពុងមានការតវ៉ា សចស (ទាំងពីរ) ក៏មិនដែលបានជូនដំណឹងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាល់តែសោះអំពីការបង្គាប់ឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាបង្ហាញថាការផ្ទេរប្រគល់អំណាច ឬការចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលបានធ្វើឡើងនោះអាចជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាមុនដែលចាំបាច់មួយសម្រាប់ឲ្យ សចស ផ្តល់ការយល់ព្រមលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនោះដែរ។ បើសិនជា សចស ពិតជាមានបំណងចង់ទទួលបាននូវការឆ្លើយតបពីសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ (ឬមួយក៏ពីសហព្រះរាជអាជ្ញាតែម្នាក់ដោយការផ្ទេរប្រគល់អំណាចឬបន្ទាប់ពីបានចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នា)ពិតប្រាកដមែននោះ សំណើ ដែលស្វែងរកសុំការបំភ្លឺ មិនគួរបានផ្ញើទៅឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាតែម្នាក់ក្នុងចំណោមទាំងពីរនាក់នោះឡើយ ។

២៣. កាលពីថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ យូរបន្តិចមុនបញ្ហាស្តីពីសុពលភាពនៃសំណើដែលដាក់តែម្នាក់ឯងនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានដាក់ដាច់ដោយឡែកតែម្នាក់ឯងជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនូវសំណើមួយនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០២។ លោកស្រីបានបែបនេះដោយមិនមានការផ្ទេរប្រគល់សិទ្ធិ ឬការចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាណាមួយនោះឡើយ។ រហូតទល់បច្ចុប្បន្ននេះ ការដាក់ឯកសារនេះមិនបានធ្វើឲ្យមានការជំទាស់ណាមួយដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីភាពអាចទទួលយកបាននោះឡើយ[26]។ នេះសរឲ្យឃើញថា តាមការយល់ឃើញរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ការដាក់ឯកសារដែលធ្វើឡើងតែម្នាក់ឯងគឺអាចឲ្យទទួលយល់ព្រមបាន ។

២៤. ជាចុងក្រោយ ដូចបានគូសបញ្ជាក់រួចហើយនៅក្នុងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានសំរេចកាលពីថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ថា ត្រូវដាក់ចម្លើយតប

[25] ដីកាដែលកំពុងមានបញ្ហា, កថាខណ្ឌទី៦ (៣)។

[26] សំណុំរឿងលេខ០០២, សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា(ជាតិ) សុំពន្យារពេលកំណត់ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងអញ្ញត្រកម្មចំពោះសាក្សី និងអ្នកជំនាញនានាដែលបានស្នើសុំដោយភាគីផ្សេងៗទៀត, ចុះថ្ងៃទី៧ មីនា ២០១១, ឯកសារលេខ E9/14/1/2 ។

ដាច់ដោយឡែកតែឯងមួយរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ទៅនឹងដីកាលើកទីមួយរបស់ សចស ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ដោយមិនចាំបាច់មានការផ្ទេរប្រគល់អំណាច ឬការចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាជាមុនឡើយ។ នេះជាការសរបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា តាមការយល់ឃើញរបស់លោកស្រី សំណុំបែបបទដូចនេះមិនមានការចាំបាច់ដើម្បីធ្វើឱ្យចម្លើយតបរបស់លោកស្រីអាចទទួលយកបាននោះឡើយ។ តាមមិតិដែលយល់ឃើញខុសពីគេ សចស(ទាំងពីរ)បានយល់ព្រមក្នុងពេលនេះថា ចម្លើយតបដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិតែឯង គឺមានសុពលភាព[27]។ សហចៅសចស (ទាំងពីរ) ក៏បានយល់ព្រមផងដែរលើចម្លើយតបដែលដាក់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែម្នាក់ឯង កាលពីថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ និងបានសំរេចចិត្ត ធ្វើការសំរេចទៅលើអង្គសេចក្តីនៃចម្លើយតបនេះ[28] ។

២៥. ឧទាហរណ៍ផ្សេងៗ ដែលបានលើកយកជូនដូចខាងលើនេះសរឱ្យឃើញថា ការអនុវត្តក្នុងការដាក់ឯកសារតែម្នាក់ឯងគឺត្រូវបានទទួលយល់ព្រមដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិតែម្នាក់ឯងផង និងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរនាក់ផង ។ នេះគឺជាការគាំទ្រដល់ការបកស្រាយអំពីវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិថា ជាការប្រគល់អំណាចទៅឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញានូវសិទ្ធិក្នុងការផ្ទេរអំណាច ឬការចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នា តែមិនមែនជាការតម្រូវឱ្យធ្វើយ៉ាងនេះនោះទេ ។

២៦. ដោយសារតែការអនុវត្តន៍ដែលត្រូវបានទទួលយល់ព្រមនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនមានសញ្ញាបង្ហាញណាមួយដែលថា សចស នឹងផ្លាស់ប្តូរនូវការបកស្រាយច្បាប់ជាធរមានរបស់ខ្លួនភ្លាមៗហើយបដិសេធសំណើទាំងបួនស្តីពីបច្ចេកទេសដែលទាក់ទងនឹងនីតិវិធីនោះឡើយ ។ ផ្ទុយពីការដែលខ្លួនត្រូវថែរក្សាការពារភាពប្រាកដប្រជានៃច្បាប់ និងតម្លាភាពនៃដំណើរការនីតិវិធី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបែរជាកំពុងចូលរួមចំណែក នៅក្នុងការធ្វើមិនឱ្យច្បាប់មានភាពប្រាកដប្រជាទៅវិញ ដោយបានផ្លាស់ប្តូរការអនុវត្តន៍និងការបកស្រាយច្បាប់ជាធរមានរបស់ខ្លួនអាស្រ័យទៅតាមកាលៈទេសៈទៅវិញ ។ ដូចដែលបានលើកជាទឡ្ហីករណ៍ជជែកតវ៉ាបន្ថែមទៀតនៅក្នុងផ្នែក គ(២)និង(៣)ខាងក្រោមនេះ ប្រភេទនៃការប្រព្រឹត្តបែបនេះបង្ហាញអំពីការខ្វះសេចក្តីគោរពចំពោះភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងតម្លាភាពនៃដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះ និងចំពោះឯករាជ្យ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

(៣) ការបកស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺមិនស្របគ្នាទៅនឹងកម្មវត្ថុនិងគោលបំណងនៃច្បាប់ជាធរមានឡើយ

[27] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី៣ ។

[28] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី៣ ។

២៧. ការបកស្រាយរបស់ សចស អំពីវិធានថាបានតម្រូវឱ្យមានការផ្ទេរអំណាច ឬចុះការខ្វែងយោបល់គ្នានៅក្នុងកំណត់ហេតុ គឺមិនស្របទៅនឹងកម្មវត្ថុនិងគោលបំណងនៃច្បាប់ជាធរមានដែលត្រូវផ្តល់យន្តការមួយសំរាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាតែមួយរូបដើម្បីជំរុញឱ្យការចោទប្រកាន់បានដំណើរការទៅមុខនៅក្នុងកាលៈទេសដ៏សមស្រប ហើយលុះត្រាតែសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានផ្តល់នូវឱកាសដើម្បីលើកឡើងនូវអញ្ញត្រកម្មណាមួយចំពោះបណ្តឹងចោទប្រកាន់ដែលបានស្នើឡើង។ នេះគឺជាការធានាឱ្យដំណើរការនីតិវិធីអាចជឿនលឿនទៅមុខក្នុងលក្ខណៈដ៏ឆាប់រហ័សមួយដើម្បីជាផលប្រយោជន៍របស់គ្រប់ភាគីទាំងអស់ និងរបស់ជនរងគ្រោះផង។

២៨. នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ននេះ កម្មវត្ថុនិងគោលបំណងនៃច្បាប់ជាធរមានត្រូវបានបំពេញយ៉ាងច្បាស់ ដោយការផ្តល់នូវឱកាសគ្រប់គ្រាន់ឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិដើម្បីអនុវត្តសិទ្ធរបស់លោកស្រីតាមវិធាន១៣.៣ឬវិធាន៧១.១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងមានសេរីភាពក្នុងការសំរេចថាមិនធ្វើដូច្នេះ។

២៩. នៅក្នុងដីកាទីមួយរបស់ខ្លួនចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ សចស បានសំរេចថា នៅពេលប្រឈមមុខនឹងបណ្តឹងដែលធ្វើមកដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់ឯងនោះ សចស ត្រូវមានកាតព្វកិច្ច "ដើម្បីបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់លាស់ថាតើសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមានត្រូវបានគេផ្តល់ឱកាសឱ្យដើម្បីឱ្យអនុវត្តនូវសិទ្ធិរបស់ខ្លួនស្របតាមវិធាន១៣.៣ និងវិធាន៧១.១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែរឬទេ?"[29]។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងដីកាដែលកំពុងតែមានការតវ៉ារបស់ខ្លួន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត(ទាំងពីរ)មិនមាននិយាយអ្វីទាល់តែសោះទាក់ទងនឹងថា តើសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមានត្រូវបានគេផ្តល់ឱកាសណាមួយដើម្បីឱ្យអនុវត្តនូវសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដែរឬទេ? [30]។ ផ្ទុយទៅវិញ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានផ្តោតតែទៅលើថា តើមានការផ្ទេរប្រគល់សិទ្ធអំណាចតាមវិធាន១៣.៣ ដែរឬទេ? ឬតើការខ្វែងយោបល់គ្នាមានត្រូវបានចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុអនុលោមតាមវិធាន៧១.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយឬនៅ ? តែប៉ុណ្ណោះគត់[31] ។

៣០. តាមពិត សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិត្រូវបានជូនដំណឹងឱ្យដឹងរួចហើយអំពីខ្លឹមសារនៃសំណើទាំងនេះនៅមុនពេលដាក់ឯកសារទាំងនេះ ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនានាដែលពិភាក្សាអំពីខ្លឹមសារនៃសំណើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានថ្លែងថា មិនចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុនូវការខ្វែងយោបលើគ្នាណាមួយលើសំណើទាំងនេះដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងវិធាន៧១.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ ហើយលោកស្រីក៏មិនមានបំណងចង់ឱ្យផ្ទេរអំណាចណាមួយរបស់ខ្លួនទៅឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អនុលោមតាមវិធាន១៣.៣នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះដែរ ។ អាចឱ្យទាញជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានពីក្នុងនេះបានថា តាមយោបល់របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទម្រង់បែបបទនេះ មិនមានការចាំបាច់នោះទេហើយក៏មិនចង់ឱ្យមានដែរនៅក្នុងករណីរឿងបច្ចុប្បន្ននេះ ។អនុលោមតាមដីកាដែលកំពុងមានការតវ៉ារបស់

[29] ដីកាលើកទីមួយ, ទំព័រ២ ។

[30] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី៨ ។

[31] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី៥-១១ ។

00712892

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គោលបំណងដែលស្ថិតនៅពីក្រោយការចុះការខ្វែងយោបល់គ្នាក្នុងកំណត់ហេតុអនុលោមតាមវិធាន៧១.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះ គឺដើម្បីផ្តល់នូវ "ភាពប្រាកដប្រជានៃច្បាប់និងតម្លាភាពនៃដំណើរការនីតិវិធីអនុលោមតាមវិធាន២១.១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង"[32] ។ ដោយជូនដំណឹងគ្នាទៅវិញទៅមកជាប់ជាបន្តអំពីសេចក្តីសំរេច និងការដាក់ឯកសារដែលពួកខ្លួនមានបំណងចង់ធ្វើ និងដោយរក្សាជាងដែលនូវការខ្វែងយោបល់គ្នាពីដំបូងរបស់ពួកគេលើសំណុំរឿងលេខ០០៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានផ្តល់ជូនទាំងពីរទាំងភាពប្រាកដប្រជានៃច្បាប់ផង និងទាំងតម្លាភាពដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានតម្រូវ និងវិធាន ២១.១នៃវិធានផ្ទៃក្នុងផង ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានខកខានមិនបានយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាទាំងនេះនៅក្នុងពេលពិនិត្យពិចារណាអំពីសុពលភាពនៃសុំណើនានា ។

៣១. ដោយមិនបានការបំពេញសព្វគ្រប់តាមកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃច្បាប់ជាធរមាន ការបកស្រាយរបស់ សចស អំពីវិធាននឹងធ្វើឱ្យខូចដល់ច្បាប់ទាំងនេះដោយនាំទៅរកការអូសបន្លាយពេលវេលាដល់ដំណើរការនីតិវិធីដោយគ្មានការចាំបាច់ ។ ទោះបីជា ដូចការលើកឡើងរបស់ សចស នៅក្នុងដីកាដែលកំពុងតវ៉ានោះក៏ដោយ ក៏ការចុះការខ្វែងយោបល់គ្នានៅក្នុងកំណត់ហេតុអាចគ្រាន់តែជា "បញ្ហាទាក់ទងនឹងកំណត់ហេតុ"តែប៉ុណ្ណោះ ផលវិបាកនៃការធ្វើដូច្នេះអាចនឹងនាំឱ្យមានការអូសបន្លាយពេវេលាកាន់តែយូរជាងនេះនៅក្នុងការណីការដាក់ឯកសារខ្លះ ។ ដោយវិធីបង្ហាញឱ្យឃើញជាក់ស្តែង ការចុះក្នុងកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នានៅមុនការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៤(បណ្តឹងដែលទាំងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្តី ទាំងសហព្រះរាអាជ្ញាអន្តរជាតិក្តីយល់ឃើញថាតាមវិធានគឺមិនមានការចាំបាច់ទេ) ជាលទ្ធផលគឺបណ្តាលឱ្យ សចស បដិសេធនូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ដោយសារហេតុផលថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមត្រូវបានដាក់មកនៅមុនកាលបរិច្ឆេទកំណត់ដែលមានចំនួន៣០ថ្ងៃត្រូវផុត ដូចដែលបានចែងកំណត់នៅក្នុងវិធាន៧១.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[33]។

៥(ខ) សំណើទាំងបួន មានការទាក់ទងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលធំជាងនេះ នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣

៣២. ដោយមិនគិតពីថាតើ ក្នុងនាមជាបញ្ហាទូទៅ វិធានបានតម្រូវ (ដែលផ្ទុយពីអនុញ្ញាត)ឱ្យមានការផ្ទេរអំណាច ឬការចុះការខ្វែងយោបល់គ្នានៅក្នុងកំណត់ហេតុមុនពេលសហព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់ចាត់វិធានការណ៍ណាមួយជាបុគ្គល សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសូមលើកឡើងថា ក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ននេះ គឺមិនមានការតម្រូវនោះទេ ។

---

[32] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី១១ ។

[33] ដីកាសម្រេចលើដីកាសម្រេចលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹង ទីតាំង ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅតំបន់១និងការធ្វេទុក្ខបុកម្នេញខ្មែរក្រោម, ចុះថ្ងៃទី២៨ មិថុនា២០១១, ឯកសារលេខ D27/3 ។

៣៣. សំណើសុំទាំងនេះ មានការទាក់ទងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងនៅតែចាត់ចូលនៅក្នុងការខ្វែងយោបល់គ្នាកាលពីដំបូងជាងដែល ។ ការខ្វែងយោបល់គ្នាកាលពីដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣ ត្រូវបានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយចៅក្រមនៃ អបជ កាលពីថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ នៅពេលដែលពួកគេខកខានមិនបានឈានទៅដល់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហានេះ ហើយបានកំណត់ថា អនុលោមតាមវិធាន៥៣១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិត្រូវបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ទៅឱ្យ សចស ដើម្បីបើកកិច្ចស៊ើបសួរ[34]។

៣៤. ហេតុដូចនេះ ផលវិបាកដែលមានតក្កភាពតែមួយគត់នៃនីតិវិធីអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាកាលពីដំបូងដូចដែលបានដោះស្រាយតាមរយៈការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះគឺថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគួរតែបន្តបំពេញកិច្ច (act)តែម្នាក់ឯងតទៅទៀត នៅពេលមានបណ្តឹងអាជ្ញាមួយ(a prosecutorial act) ទាក់ទងទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ សំណើទាំងបួនដែលបានដាក់ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ គឺទាំងអស់សុទ្ធតែមានប្រភពចេញមកពីបណ្តឹងដែលប្តឹងមកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីដំបូង អំពីអង្គហេតុនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនានាដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនោះ ។

៣៥. ប្រការដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានសម្រេចមិនចុះហត្ថលេខាលើសំណើទាំងបួននេះ (នឹងលើការបំពេញកិច្ចជាបន្តបន្ទាប់មកទៀតដែលទាក់ទងនឹងសំណើទាំងនេះ) គឺជាការបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់អំពីការមិនយល់ព្រមរបស់លោកស្រីសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិជាបន្តបន្ទាប់ជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចំពោះការចោទប្រកាន់ណាមួយបន្ថែមទៀតពីលើសំណុំរឿងលេខ០០១ និងលេខ០០២។ ជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិលើបញ្ហានេះគឺគ្មានការប្រែប្រួលទាល់តែសោះ ចាប់តាំងពីមានការខ្វែងយោបល់លើកដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣មក។ តាមពិត កាលពីថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈមួយបញ្ជាក់ពីការបន្តជំទាស់ជាប់រហូតមកចំពោះដំណើរការរឿងក្តីលើសំណុំរឿងលេខ០០៣[35]។

៣៦. ទោះបីជា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដឹងអំពីការបន្តជំទាស់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិលើសំណុំរឿង០០៣នោះក៏ដោយក៏ ដើម្បីបញ្ជាក់តម្លាភាព បោរីភាព និងការរក្សានូវទំនាក់ទំនងផ្នែកវិជ្ជាជីវៈរវាងគ្នានឹងគ្នាឱ្យបានល្អប្រសើរបំផុត ជានិច្ចកាលគឺសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែងតែបានធ្វើការជូនដំណឹងជាមុនដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអំពីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងនីតិវិធីផ្សេងៗដែលខ្លួនមានបំណងចង់ដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានផ្តល់ជូននូវ

[34] អបជ ឧបសម្ពន្ធ១៖ អត្ថបទសំរាប់ជាសាធារណៈដែលមានការលុបចេញខ្លះ, ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន៧១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ចុះថ្ងៃទី១៨ សីហា ២០០៩, ឯកសារលេខ D1/1.3, កថាខណ្ឌទី៤៥ ។

[35] សេចក្តីថ្លែងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទាក់ទងនឹងសំណុំរឿងលេខ០០៣, ចុះថ្ងៃទី១០ ឧសភា ២០១១, ដែលអាចរកមើលបាននៅក្នុងគេហទំព័ររបស់ អវតក ។

ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅមុននៅការដាក់ឯកសាររបស់ខ្លួន និងបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយលោកស្រីសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិដើម្បីធានាឱ្យប្រាកដថា ជំហររបស់លោកស្រីមិនមានការវិវត្តន៍ផ្លាស់ប្តូរនោះទេ ។

៣៧. ការបកស្រាយណាមួយអំពីកិច្ចព្រមព្រៀង ច្បាប់ អវតក ឬអំពីវិធានផ្ទៃក្នុងដែលតម្រូវឱ្យបណ្តឹងអាជ្ញាតូចតាចនីមួយៗនិង គ្រប់រាល់បណ្តឹងទាំងអស់ដែលមានការខ្វែងយោបល់គ្នាថ្មីត្រូវចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុ នៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលលក្ខណៈនៃការព្រមព្រៀងមិនមានការប្រែប្រួលចាប់តាំងពីពេលការខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវបានចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុមក នឹងធ្វើឱ្យខូចដល់កម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃវិធាននៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈរបស់ អវតក ដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងផ្នែកទី៥(ខ)(២)ខាងលើ ។

៥(គ). តាមរបៀបផ្សេង បើសិនជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាអំពីការផ្ទេរអំណាច ឬធ្វើកំណត់ហេតុចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នា ថាជាកាតព្វកិច្ចត្រូវដាក់ដោយមិនចំណុះគ្នាក៏ដោយ ក៏ ស.ច.ស មានការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងការបដិសេធលើសំណើសុំដែរ

៣៨. ក្នុងករណីដែលថា អបជ ពិចារណាពីការផ្ទេរអំណាច ឬការធ្វើកំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវបច្ចេកទេស ដើម្បីឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដាក់សំណើដោយឡែកនីមួយៗ នោះសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដាក់អំណះអំណាងផ្សេងពីនេះថា ស.ច.ស មានការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងការបដិសេធចោលសំណើទាំងនោះ ។

(១) ស.ច.ស បានខកខានក្នុងការគិតគូរអំពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃវិធាន២១

៣៩. វិធាន២១ ក៏ចែងផងដែរថា នៅគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ភាពត្រឹមត្រូវ តម្លាភាព និង ប្រាកដប្រជាខាងផ្លូវច្បាប់នៃ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់ ត្រូវតែយកចិត្តទុកដាក់ ។ វិធាន២១ ក៏ផ្តល់អាណត្តិដែលថា "តុល្យភាពក្នុងចំណោមសិទ្ធិរបស់គូភាគី" រាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងជនរងគ្រោះផង គួរតែត្រូវបានថែរក្សា ។

៤០. វិធាន២ គួសបញ្ជាក់ពីសារសំខាន់ជាអាទិភាពទៅលើវិធាន២១ ។ វិធាន២ ចែងថា "ប្រសិនបើមានបញ្ហាណាមួយកើតមានឡើង ដែលមិនមានចែងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬអង្គជំនុំជម្រះ ត្រូវធ្វើការសម្រេចចិត្ត ដោយស្របទៅលើមាត្រា១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងមាត្រា២០ថ្មី, មាត្រា២៣ថ្មី, មាត្រា៣៣ថ្មី ឬ មាត្រា៣៧ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ជាធរមាន *និងដោយផ្តោតការចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស ទៅលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានដែលមានចែងក្នុងវិធាន២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ*"[36] [សង្កត់ន័យត្រង់អក្សរទ្រេត] ។

[36] វិធាន ២ ។

៤១. អបជ ក៏បានទទួលស្គាល់ពីភាពចាំបាច់ដែលត្រូវគិតគូរទៅលើវិធាន២១ នៅលើគ្រប់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចទាំងអស់ ។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនចុះខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ អបជ បានសម្រេចថា នៅពេលត្រូវពិចារណាថាតើត្រូវផ្តល់ការអនុញ្ញាតទៅតាមសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរឬអត់ វាជា *"កាតព្វកិច្ចទាំងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងទាំងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលត្រូវពិចារណាទៅលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានដែលបានកំណត់នៅក្នុងវិធាន២១"*[37] [សង្កត់ន័យត្រង់អក្សរទ្រេត]។

៤២. ជាងនេះទៀត អបជ បានទទួលស្គាល់ថា អនុលោមតាមវិធាន២១ ខ្លួនមាន "ភារកិច្ចធានាថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌"[38] ។ អបជ បានសម្រេចថា ការណ៍នេះ មួយផ្នែកមានការពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តចំពោះបុគ្គលគ្រប់រូបដោយស្មើៗគ្នានៅចំពោះមុខតុលាការ និងការបកស្រាយច្បាប់តែងតែដើម្បី "ការពារផលប្រយោជន៍ទាំងអស់" របស់ភាគីដែលពាក់ព័ន្ធ[39] ។

៤៣. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ដីកាសម្រេចដែលកំពុងតវ៉ានេះ មិនបានគោរពឱ្យបានសមស្របទៅលើវិធាន២១ សម្រាប់ការពិចារណាអំពីភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ តម្លាភាព និងភាពប្រាកដប្រជាខាងផ្លូវច្បាប់ ឬផលប្រយោជន៍របស់ភាគីទេ ។

<u>*ភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ តម្លាភាព និងភាពប្រាកដប្រជាខាងផ្លូវច្បាប់*</u>

៤៤. ការបដិសេធលើសំណើសុំដោយ ស.ច.ស គឺជាការឆ្លើយតបមួយមិនសមស្របដោយសារតែប្រភេទនៃកង្វះខាតខាងបច្ចេកទេសដែលគេបានអះអាង និងការពិតដែលថា កង្វះខាតណាមួយដូច្នេះនឹងមិនធ្វើឱ្យមានការប៉ះពាល់ជាសារធាតុទៅលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ។ គួរឱ្យអស់សំណើច ដែលទាំងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងទាំង ស.ច.ស មានការយល់ស្របគ្នាថាការផ្ទេរអំណាចក្រោមវិធាន១៣(៣) និងការធ្វើកំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាតាមវិធាន៧១(១)គឺគ្រាន់តែជាបែបបទប៉ុណ្ណោះ ។ នៅក្នុងដីកាសម្រេចរបស់ខ្លួនដែលកំពង់តវ៉ានេះ ស.ច.ស បានទទួលស្គាល់ពីសារសំខាន់នៃនីតិវិធីអំពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវទាំងនេះ[40] ។ ជាពិសេស ស.ច.ស បានសម្រេចថាដើម្បីផ្ទេរអំណាចស្របតាមវិធាន ១៣(៣) ឬ ដើម្បីធ្វើកំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាស្របតាមវិធាន៧១(១) "វាជាបញ្ហានៃ

---

[37] សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ ទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណើសុំដាក់បញ្ចូលឯកសារភស្តុតាងបន្ថែមទៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលនឹងជួយដល់ការបញ្ជាក់ពីការដឹងឮរបស់ជនត្រូវចោទចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង, ២៧ កញ្ញា ២០១០, D365/2/17, កថាខ័ណ្ឌទី៤៧ ។

[38] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២៤ មិថុនា ២០១១, D411/3/6, កថាខ័ណ្ឌទី៣៥ ។

[39] *ក្នុងឯកសារដែលដូចខាងលើ*, កថាខ័ណ្ឌទី៣៥ ។

[40] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី១១ ។

កំណាត់ហេតុ”[41] ។ លើសពីនេះ ស.ច.ស បានកត់សំគាល់ថា ការខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុ ប៉ុន្តែគ្មានកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវនាំយកការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅចំពោះមុខ អបជ ទេ[42] ។

៤៥. ជំនួសឲ្យការបដិសេធលើសំណើសុំ វាជាការសមស្របជាង និងត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ជាង ប្រសិនបើ ស.ច.ស បានធ្វើការបកស្រាយក្នុងលក្ខណៈមួយទូលំទូលាយលើវិធានទាំងនេះ ដើម្បីសម្រេចបាននូវទិសដៅ និងគោលបំណងរបស់តុលាការនេះ ឬធ្វើខ្លួនឲ្យមានតម្លាភាពជាង ចំពោះការបកស្រាយរបស់ខ្លួនទៅលើវិធាននានានៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកទីមួយរបស់ខ្លួន ដែលនោះប្រហែលជាបានផ្តល់ឱកាសឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដោះស្រាយបានចំពោះកង្វះខាតទាំងនោះរួចទៅហើយ ។

៤៦. អបជ បានបំភ្លឺថា ក្នុងកាលៈទេសៈជាក់លាក់ខ្លះ វិធាន២១ អាចយកធ្វើជាយុត្តិកម្មបាននៅក្នុងការបកស្រាយវិធាននានាឲ្យបានទូលំទូលាយ[43] ។ អបជ បានថ្លែងថា វាជាការសមស្របអាចធ្វើដូច្នេះបាន ប្រសិនបើមានបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរទាក់ទិននឹង “ភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដូចមានចែងក្នុងវិធាន២១(១)(ក)”[44] និងថា ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវសម្រេចទៅតាមមូលដ្ឋាននៃករណីនីមួយៗ ដោយ “ឈរលើតុល្យភាព ថាតើ ‘អង្គហេតុ និង កាលៈទេសៈ’ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ តម្រូវឲ្យមានការបកស្រាយទូលំទូលាយដែរឬអត់”[45] ។ នៅខណៈរហូតមកទល់ពេលនេះ វិធាន២១ មានការពាក់ព័ន្ធតែជាមួយ អបជ ដែលប្រើដើម្បីពង្រីកឲ្យបានទូលំទូលាយចំពោះសិទ្ធិក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទក៏ដោយ ក៏គោលការណ៍នៃភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ផ្នែកនីតិវិធីនេះ ដូចបានបញ្ជាក់យ៉ាងក្នុងសេចក្តីសម្រេចទាំងនេះ អាចត្រូវបានអនុវត្តតាមដោយ ស.ច.ស សម្រាប់កាលៈទេសៈនេះ ដើម្បីបកស្រាយចំពោះសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាផងដែរ ដើម្បីផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា ធ្វើសកម្មភាពជាបុគ្គល[46] ។

---

[41] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី១១ ។

[42] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី១១ ។

[43] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ, ១៥ កុម្ភៈ ២០១១, D427/3/15, ទំព័រទី៣២ (ដែលលើកយោង សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE), D97/15/9, កថាខ័ណ្ឌទី៣០-៣៤ និងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការ បំពានដំណើរការ, ១០ សីហា ២០១០, D246/2/6, កថាខ័ណ្ឌទី៣០) ។

[44] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ, ១៥ កុម្ភៈ ២០១១, D427/2/15, ទំព័រទី៧១ ។

[45] *ក្នុងឯកសារដដែលដូចខាងលើ,* កថាខ័ណ្ឌទី៧៣ (ដែលលើកយោងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបំពានដំណើរការ, ១០ សីហា ២០១០, D246/2/6, ERN 00543781-99, កថាខ័ណ្ឌទី១៤ និង សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, D97/15/9, ERN 00486521-89, កថាខ័ណ្ឌទី៣០ ។

[46] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ, ១៥ កុម្ភៈ ២០១១, D427/3/15 ។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, D97/15/9 ។ និងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបំពានដំណើរការ, ១០ សីហា ២០១០, D264/2/6 ។

៤៧. តាមរបៀបផ្សេងពីនេះ ស.ច.ស អាចគួរមានតម្លាភាពជាងនេះនៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកទីមួយរបស់ខ្លួនអំពីការបកស្រាយលើវិធាននានាដែលនឹងផ្តល់ឱកាសឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដោះស្រាយបានចំពោះមោឃភាពនៃនីតិវិធីនៅក្នុងសំណើដូចដែលគេយល់ឃើញនោះ ។ ដូចបានកត់សំគាល់ខាងលើ នៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកទីមួយរបស់ខ្លួន ស.ច.ស បានដាក់សេចក្តីបញ្ជាក់ទៅលើភាពចាំបាច់ដើម្បីឲ្យ "ប្រាកដថា តើសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសឲ្យប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់គាត់នៅក្រោមវិធាន១៣(១) និង ៧១(១) ដែរឬទេ" ។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងដីកាសម្រេចដែលកំពុងតវ៉ានេះ ស.ច.ស មិនបានដាក់ទម្ងន់ណាមួយទៅលើការពិតដែលថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ការពិតត្រូវបានផ្តល់នូវឱកាសនេះ ហើយ[គាត់]បានសម្រេចដោយសេរីមិនធ្វើដូច្នេះ នោះទេ ។ ប្រសិនបើដីកាសម្រេចលើកទីមួយរបស់ ស.ច.ស បានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ថា ដើម្បីឲ្យ ស.ច.ស លើកយកមកពិចារណាសំណើទាំងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវផ្ទេរអំណាច ស្របតាមវិធាន១៣(១) ឬធ្វើកំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ស្របតាមវិធាន៧១(១) ម្ល៉េះសហព្រះរាជអាជ្ញាទទួលបានការជូនដំណឹង ហើយអាចចាត់វិធានការសមស្របនានា ដើម្បីដោះស្រាយកង្វះខាតខាងនីតិវិធីដូចដែលគេយល់ឃើញទាំងនោះរួចទៅហើយ ។ ការណ៍នេះ ក៏នឹងបានជួយបញ្ចៀសមិនចាំបាច់មានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះផង និងការពន្យារពេលជាយថាហេតុចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីផង ។ ហើយម្ល៉េះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនឹងបានចាត់វិធានការជាជំហ៊ានៗ ដូច្នេះ ការណ៍នេះ គឺមានការគាំទ្រតាមរយៈការពិតដែលថា ទោះបីជា សហព្រះរាជអាជ្ញាមានការខ្វែងយោបល់គ្នាជាមួយ ស.ច.ស លើការបកស្រាយវិធានផ្ទៃក្នុងក៏ដោយ ក៏បានធ្វើកំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាចំនួនបួន នៅថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ដែរ ។

៤៨. ជាងនេះ ដូចបានពិនិត្យក្នុងផ្នែក ៥(ក)(ii) ខាងលើ ការបដិសេធលើសំណើទាំងនេះដោយ ស.ច.ស គឺបានប្រាស់ចាកពីទម្លាប់នៃការអនុវត្តលើកមុនៗនៅអ.វ.ត.ក រួមទាំងទម្លាប់នៃការអនុវត្តមុនៗរបស់ ស.ច.ស ខ្លួនឯងផងដែរ ។ ការធ្វើដូច្នេះ ស.ច.ស បានខកខានក្នុងការពិចារណាលើគោលការណ៍នៃភាពប្រាកដប្រជា និងអនុលោមភាពនៃច្បាប់ ដូចបានតម្កល់នៅក្នុងវិធាន២១ ។

៤៩. ជាចុងក្រោយ នៅក្នុងដីកាដែលកំពុងតវ៉ានេះ ស.ច.ស បានតម្រូវឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាបញ្ជាក់ថា តើលក្ខខណ្ឌតម្រូវខាងផ្លូវច្បាប់នៃវិធាន១៣ ឬ៧១ បានចំពេញហើយឬនៅ ឬ "បង្ហាញឲ្យជឿបានថាមិនអាចបំពេញបាន"[47] ។ ដោយដាក់លក្ខខណ្ឌតម្រូវដូចបញ្ជាក់នៅខាងចុងឃ្លាខាងលើនេះ ស.ច.ស បានដាក់បន្ទុកបន្ថែមទៀតលើសហព្រះរាជអាជ្ញាថា គ្មានមូលដ្ឋានច្បាប់ ទាំងនៅក្នុងវិធាន១៣ និង ៧១ ទេ និងថាបើដូច្នេះ គេមិនអាចទាយទុកជាមុនបានឡើយ ។

<u>សិទ្ធិរបស់ភាគី</u>

[47] ដីកាដែលកំពុងតវ៉ា, កថាខណ្ឌទី៩ ។

៥០. ដីកាដែលកំពុងតវ៉ានេះ រំលោភលើសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សិទ្ធិរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ។

៥១. ចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញា ដីកាដែលកំពុងតវ៉ានេះជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការត្រួតត្រាលើនីតិវិធីផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួន និងដើម្បីតាមដាន និងធានាថាកិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបានអនុវត្តដោយត្រឹមត្រូវ ។ ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា គឺជាការិយាល័យឯករាជ្យមួយនៅ អ.វ.ត.ក[48] ។ ដោយការទទួលស្គាល់ចំពោះឯករាជ្យភាពរបស់ការិយាល័យនេះ វិធានផ្ទៃក្នុងបានចែងថា ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាមានសិទ្ធិតាមច្បាប់ក្នុងការត្រួតត្រាលើកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។ ជាពិសេស វិធាន១៣.២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ផ្តល់អំណាចដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការអនុម័ត និងយល់ព្រមលើបទបញ្ជារដ្ឋបាលសម្រាប់ការិយាល័យរបស់ខ្លួន បន្ទាប់ពីបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយការិយាល័យនានារបស់តុលាការ និងការិយាល័យរដ្ឋបាល លើបញ្ហាដែលអាចនឹងមានការប៉ះពាល់ដល់ពួកគេ[49] ។ វិធាន១៣.៦ ចែងថា សេចក្តីសំរេចរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បានឡើយ[50] ។ ទន្ទឹមនេះ ថាតើត្រូវផ្ទេរអំណាច ឬ ធ្វើកំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺជាកិច្ចការផ្ទៃក្នុងដែលត្រូវកំណត់សម្រេចដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់ៗ ដែលមិនគួរជ្រៀតជ្រែកតាមរយៈលំដាប់នៃកិច្ចស៊ើបសួរឡើយ ដរាបណាសហព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់ៗ ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសក្នុងការប្រើប្រាស់នូវសិទ្ធិរបស់ខ្លួនស្របតាមវិធាន១៣(៣) និង៧១(១) ។

៥២. ជាការបន្ថែម តាមវិធាន៥៥(១) និង៦៦(១) គឺជាសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រូវតាមដានទៅលើកិច្ចស៊ើបសួរ រួមមានទាំង ការដាក់សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបន្ទាប់ពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរ[51] ។ ការតាមដាននេះ ធ្វើឱ្យកាន់តែមានភាពចាំបាច់ថែមទៀតដោយសារថាសហព្រះរាជអាជ្ញា (ឬសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣នេះ) ច្បាស់ណាស់ គឺជាអាជ្ញាធរដែលប្តឹងទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អំពីអង្គហេតុនានាជាបទព្រហ្មទណ្ឌ ហើយហេតុនេះ វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរដែលត្រូវតែដឹកនាំធ្វើជាចាំបាច់ខានមិនបាន ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងនាមជាភាគីអ្នកផ្តួចផ្តើមគំនិត មានសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ចដើម្បីធានាធ្វើឱ្យប្រាកដថាតួនាទីភារកិច្ចដែលបានប្រគល់ទៅឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានបំពេញហើយកិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបានដឹកនាំធ្វើដោយត្រឹមត្រូវ និងបានបំពេញចប់សព្វគ្រប់ ។

៥៣. បន្ថែមពីលើនេះ វិធាន២១.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង(ក) តម្រូវឱ្យដំណើការនីតិវិធីទាំងឡាយរបស់ អវតក ត្រូវតែ "ធានាឱ្យមានការបំបែកចេញដាច់ដោយឡែកពីគ្នា រវាងសមត្ថកិច្ចដែលទទួលខុសត្រូវក្នុងការចោទប្រកាន់ និងសមត្ថកិច្ចដែលទទួលខុសត្រូវក្នុងការកាត់សេចក្តី" ។

---

[48] វិធាន១៣.១ ។

[49] វិធាន១៣.២ ។

[50] វិធាន១៣.៦ ។

[51] វិធាន៥៥.១០ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ វិធាន៦៦.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

៥៤. បទបញ្ញត្តិដូចជាវិធាន៥៦.១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានប្រគល់ទៅឱ្យចៅក្រមនានានៃ អវតក នូវអំណាចក្នុងន័យបង្គប់ ក្នុងការអនុវត្តនូវភារកិច្ចនិងកាតព្វកិច្ចនានារបស់ភាគីដទៃៗទៀត ។ ប៉ុន្តែអំណាចទាំងនោះត្រូវតែបានអនុវត្តនៅក្នុងផលប្រយោជន៍ដើម្បីថែរក្សាការពារដល់សុច្ចរិតភាពនៃដំនោះរការនីតិវិធីនិងឱ្យបានស្របទៅតាមក្របខណ្ឌនៃច្បាប់ជាធរមាន ។

៥៥. ដោយចេញដីកាតាមរបៀបនេះ គឺ ស.ច.ស បានជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុង កិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងបានរារាំងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិឱ្យបំពេញនូវកាតព្វផ្លូវច្បាប់របស់ខ្លួនក្នុងការត្រួតពិនិត្យទៅលើវិសាលភាព និងតាមឃ្លាំមើលកិច្ចស៊ើបសួរ ។

៥៦. ទាក់ទិននឹងជនរងគ្រោះ សិទ្ធិរបស់ពួកគេបានទទួលរងការប៉ះពាល់ជាពិសេស ដោយសារតែការបដិសេធលើសំណើសុំពន្យារពេលកំណត់សម្រាប់ដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។

៥៧. ជនរងគ្រោះមានសិទ្ធិយ៉ាងទូលំទូលាយទាក់ទិននឹងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក រួមទាំង ប៉ុន្តែមិនកម្រិតត្រឹមតែ សិទ្ធិទទួលបានការជូនដំណឹងប៉ុណ្ណោះទេ ។ សិទ្ធិទាំងនេះត្រូវបានតម្កល់ក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង[52] ហើយត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងបានពង្រីកថែមទៀតដោយ អបជ[53] ។ ជាពិសេស វិធាន ២១ (១) (គ) តម្រូវឱ្យ អ.វ.ត.ក "ធានាថា ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបាន *ការជូនព័ត៌មាន* ហើយសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ត្រូវបានគោរព *នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់* នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"[54] ។ ជាការបន្ថែម វិធាន២១ ចែងថា ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ទាំងអស់ រាប់ទាំងវិធានផ្ទៃក្នុង "*ត្រូវតែ* បកស្រាយក្នុងន័យ *ការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍* របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និង *ជនរងគ្រោះ*..."[55] [សង្កត់ន័យត្រង់អក្សរទ្រេត] ។

៥៨. សិទ្ធិនេះ គឺមានសារៈសំខាន់ខ្ពស់បំផុតក្នុងអម្លុងពលនៃដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ ដោយហេតុថាសិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបសួរ គឺមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ជនរងគ្រោះដើម្បីឱ្យបានក្លាយទៅជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ដោយហេតុថាជនរងគ្រោះមិនត្រូវបានផ្តល់ព័ត៌មានឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក្នុងឋានៈជាអ្នកតំណាងម្នាក់ការពារផលប្រយោជន៍សាធារណជន មានករណីយកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ និងផ្លូវសីលធម៌ បំពេញកិច្ចការក្នុងនាមជនរងគ្រោះ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ។

---

[52] *សូមអានផងដែរ* វិធាន២១, ២៣, ២៣ *ស្ទួន* ។

[53] *សូមអានជាទូទៅ* សាលដីកាអំពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ២០ មីនា ២០០៨, C11/53, ERN 00172886-905 ។

[54] វិធាន២១(១)(គ) ។

[55] វិធាន២១(១) ។

៥៩. អបជ បានទទួលស្គាល់ថា ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូចភាគីទាំងអស់ដទៃទៀតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែរ មានសិទ្ធិទទួលបាននូវភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ខាងផ្នែកនីតិវិធី[56] ។ អបជ បានកំណត់និយមន័យនៃឃ្លា ភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ផ្នែកនីតិវិធី យ៉ាងដូច្នេះថា "ជានីតិវិធីដែលមានសិទ្ធិអំណាច និងមានតម្លាភាពមួយដែលផ្តល់សិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ច្បាស់លាស់ឆាប់រហ័ស និងអនុវត្តបាន ។ ក្នុងមធ្យោបាយនេះ គេមានភាពប្រាកដប្រជាដោយមានការរំពឹងទុកថា បញ្ហាមួយអាចនឹងត្រូវបានដោះស្រាយយ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងទៅតាមការកំណត់ ក្នុងរបៀបមួយដែលគេអាចទាយទុកជាមុនបាន"[57] ។ ការធានាចំពោះដំណើរការសមស្របត្រូវតែមានវិសាលភាព រាប់បញ្ចូលទាំងការផ្តល់ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយផ្តល់លទ្ធភាពដល់ជនរងគ្រោះក្នុងការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ពួកគាត់ទាន់ពេលវេលា និងស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនានាដូចមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង[58] ។

៦០. ជាងនេះទៀត អបជ បានសម្រេចថា អនុលោមតាមវិធាន២១ ស.ច.ស ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញឱ្យឃើញនូវការប្រុងប្រយ័ត្នសមស្រប ទាក់ទងនឹងសេចក្តីសម្រេចដែលមានការជាប់ជំពាក់ទៅនឹងសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ[59] ។ ជាពិសេស ទោះបីជាមានការទទួលស្គាល់ថា វិធាននានាបានដាក់អាណត្តិឱ្យមានការកម្រិតមួយចំពោះភាពសម្ងាត់ទាក់ទិននឹងកិច្ចស៊ើបសួររបស់ ក.ស.ច.ស យ៉ាងណាក្តី ក៏ អបជ បានសម្រេចថា បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីភាពសម្ងាត់ គួរត្រូវបានអានរួមជាមួយនឹងបទប្បញ្ញត្តិនានាស្តីពីគោលការណ៍នីតិវិធីជាមូលដ្ឋានទៅគ្រប់ពេលទាំងអស់នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដែលតម្រូវថា "ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបានការជូនព័ត៌មាន ហើយសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ត្រូវបានគោរព *នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់* នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី" ។ អបជ បានសម្រេចជាបន្តទៀតថា "វិធាន២១(១)(គ) មិនបានទុកឱ្យមានកន្លែងទំនេរសម្រាប់ការបកស្រាយឡើយ" [សង្កត់ន័យដោយពាក្យដើម][60] ។

៦១. សិទ្ធិទទួលបានការជូនព័ត៌មាន គឺជារឿងសំខាន់បំផុតដើម្បីឱ្យជនរងគ្រោះ ប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ពួកគាត់ ។ តាមវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីឱ្យទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជននោះត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញ

---

[56] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ និងដីកាសម្រេចចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ លើការទទួលស្គាល់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២៧ មេសា ២០១០, D274/4/5, កថាខ័ណ្ឌទី១៣ ។

[57] *ក្នុងឯកសារដែលដូចខាងលើ,* កថាខ័ណ្ឌទី១៣ ។

[58] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទិននឹងសំណុំរឿងលេខ ០០៣, ២៥ ឧសភា ២០១១, D14/1/1, កថាខ័ណ្ឌទី៥២ ។

[59] សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២៤ មិថុនា ២០១១, D411/3/6, កថាខ័ណ្ឌទី៥៤ ។

[60] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២៤ មិថុនា ២០១១, D411/3/6, កថាខ័ណ្ឌទី៥២ ។

ថា ខ្លួនពិតជាបានទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ខាងផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត ឬ សតិបញ្ញា ដែលនេះ គឺជាផលវិបាក ដោយផ្ទាល់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មយ៉ាងហោចណាស់មួយ ក្នុងចំណោមឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលបាន និងកំពុងស៊ើប អង្កេត[61] ។ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ "ត្រូវតែផ្ដល់សេចក្ដីលម្អិតអំពីស្ថាន ភាពរបស់ជនរងគ្រោះ បញ្ជាក់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ និងត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយនូវភស្ដុតាង ណាមួយពីគ្រោះថ្នាក់ដែលខ្លួនទទួលរង ឬដែលមានទំនោរបង្ហាញឱ្យឃើញពីពិរុទ្ធភាពរបស់ចារីដែល បានចោទប្រកាន់"[62] ។

៦២. អបជ ក៏បានកត់សំគាល់ផងដែរថា សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការទទួលបានការជូនដំណឹង នៅគ្រប់ ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ជាការសំខាន់យ៉ាងពិសេស ពីព្រោះមិនដូចមេធាវីការ ពារក្ដីដែលជាភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទេ អ្នកតំណាងស្របច្បាប់របស់ជនរងគ្រោះមិនមានសិទ្ធិ ដោយស្វ័យប្រវត្តិក្នុងការពិនិត្យមើលសំណុំរឿងឡើយ ដែលនេះធ្វើឱ្យពួកគាត់ពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅ លើព័ត៌មានដែលពួកគាត់ទទួលបានពី ស.ច.ស[63] ។ លើសពីនេះ អបជ បានកត់សំគាល់ថា ដូចដែល សេចក្ដីសម្រេច ស្ដីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺស្ថិតនៅតែក្នុងយុត្តាធិការ របស់ ស.ច.ស តែមួយប៉ុណ្ណោះដោយបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវធ្វើទៅកាន់ អបជ វាមិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនដូចគ្នាកាលពីអតីតកាលទេ ។ ភាពចាំបាច់ក្នុងការទទួលបាននូវ ព័ត៌មានដែលត្រឹមត្រូវ និងទាន់ពេលវេលាដោយជនរងគ្រោះ នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៅមុន សវនាការជំនុំជម្រះ គឺជា "ការសំខាន់ដែលមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំជាងពេលមុនៗ"[64] ។

៦៣. ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៣ ជនរងគ្រោះមិនត្រូវបានគេជូនព័ត៌មានឱ្យបានត្រឹមត្រូវទេ ។ នៅក្នុង សំណុំរឿងលេខ ០០២ ដោយអនុលោមតាមវិធាន៥៦(២) ស.ច.ស បានចេញសេចក្ដីជូនដំណឹងជា សាធារណៈមួយ ស្ដីពីទីតាំង និងព្រឹត្តការណ៍ឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលស្ថិតនៅក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ នៅមុន ពេលបិទការស៊ើបសួរ[65] ចំណែកក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ វិញ គ្មានសកម្មភាពបែបនេះត្រូវបានគេ ធ្វើឡើងឡើយ[66] ។

---

[61] វិធាន២៣ *ស្ទួន* ១ ។

[62] វិធាន២៣ *ស្ទួន* ៤ ។

[63] សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្ដីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២៤ មិថុនា ២០១១, D411/3/6, កថាខណ្ឌទី៥២ ។

[64] សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្ដីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២៤ មិថុនា ២០១១, D411/3/6, កថាខណ្ឌទី៥៣ ។

[65] សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ចេញពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត, កិច្ចស៊ើបសួរសំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧ អវតក/កសចស និងការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី, ៥ ធ្នូ ២០០៩,អាចរកបាននៅក្នុងវិបសាយរបស់អវតក ។

[66] សំណើបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទីមួយ, កថាខណ្ឌទី១៩ ។

៦៤. សេចក្ដីជូនដំណឹងស្ដីពីការបិទការស៊ើបសួរ បានបញ្ចេះឱ្យមានការកំណត់ពេលចំនួន១៥ ថ្ងៃ សម្រាប់ជនរងគ្រោះដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី[67] ។ ប៉ុន្តែ មុនពេលមានសេចក្ដីជូនដំណឹងនេះ គ្មានព័ត៌មានសាធារណៈត្រូវបានផ្ដល់ជូនឡើយទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ។ គឺមានតែដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសមួយគត់ត្រូវបានគេចាត់ថ្នាក់ថាលែងសម្ងាត់ ប៉ុន្តែមិនអាចឱ្យគេរកបានឡើយរហូតដល់ក្រោយបិទកិច្ចស៊ើបសួរ[68] ។

៦៥. ដោយសារតែកង្វះខាតព័ត៌មាននេះ មានពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីតែពីរប៉ុណ្ណោះ ត្រូវបានដាក់នៅមុនការចេញសេចក្ដីជូនដំណឹងស្ដីពីការបិទការស៊ើបសួរ ដោយពុំមានព័ត៌មានផ្លូវការណាមួយអំពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរឡើយ ។ ផ្ទុយទៅវិញ សំណុំរឿងលេខ ០០៣ មានពាក្យសុំចំនួន 4,128[69] ។

៦៦. ដោយសារចំនួនពាក្យសុំនៅមានកម្រិតដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពីដំបូងបានដាក់បង្ហាញឱ្យឃើញនូវសេចក្ដីសង្ខេបមួយ អំពីព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ក្នុងសេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានមួយ បន្ទាប់មកក៏បានដាក់ជូនសំណើសុំពន្យារពេលកំណត់ សម្រាប់ការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី[70] ។ ស.ច.ស បានឆ្លើយតប តាមរយៈសេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានមួយ ដោយបានធ្វើការពន្យារពេលបីសប្ដាហ៍[71] ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី ជនរងគ្រោះមិនត្រូវបានជូនគេដំណឹងអំពីការពន្យារនេះជាមុនឡើយ ជាលទ្ធផល ភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីសក្ដានុពលនានាបានដឹងអំពីការពន្យារនេះ តែនៅថ្ងៃដែលសេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានត្រូវបានចេញតែប៉ុណ្ណោះ ដែលមានរយៈពេលតែមួយថ្ងៃនៅមុនថ្ងៃផុតកំណត់នៃពេលវេលាដែលបានពន្យារ ។ ការណ៍នេះគឺមានតម្លៃស្មើនឹងការរំលោភសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ។

(២) ការខកខានរបស់ ស.ច.ស មិនបានពិចារណាលើសំណើ គឺជាការបំពាននឹងកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់ របស់ ស.ច.ស ដែលត្រូវដឹកនាំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរឱ្យបានចប់សព្វគ្រប់ និងមិនលំអៀង

៦៧. កិច្ចស៊ើបសួរណាមួយគឺមានលក្ខណៈជាការបង្ខំត្រូវតែធ្វើចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយ ដែលស្ថិតនៅក្នុងរង្វង់យុត្តាធិការរបស់ អវតក[72] ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានច្បាប់តម្រូវឱ្យត្រូវតែ

[67] សេចក្ដីជូនដំណឹងស្ដីពីការបិទការស៊ើបសួរ, ២៩ មេសា ២០១១, D13 ។

[68] សំណើបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទីមួយ, កថាខ័ណ្ឌទី៣, ១៤ ។

[69] សំណុំរឿងលេខ ០០២, ដីកាដំណោះស្រាយ, ១៥ កញ្ញា ២០១០, ERN 00604508-5247, D427, កថាខ័ណ្ឌទី១០ ។

[70] សំណើសុំពន្យារពេលកំណត់ ។

[71] សេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មាន, សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ចេញពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាក់ទិននឹងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣, ៧ មិថុនា ២០១១, កថាខ័ណ្ឌទី៤ ។

[72] វិធាន៥៥.១ ។

បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយឬទាំងអស់ ដែលនាំមកនូវការបង្ហាញការពិត[73] ។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវតែដឹកនាំការស៊ើបសួរដោយគ្មានភាពលំអៀង[74] ។

៦៨. ជាងនេះទៅទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវមានភារកិច្ចមួយក្នុងការ ជូនដំណឹងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅពេលណាដែលរកឃើញថាមានអង្គហេតុថ្មីៗនៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត[75]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក៏តម្រូវឱ្យធ្វើការពិនិត្យពិចារណាលើរាល់សំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងដោយភាគីផ្សេងៗទៀត ។ បើសិនជា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនយល់ព្រមលើសំណើសុំទេនោះ ត្រូវចេញដីកាសំអាងហេតុមួយឱ្យបានយ៉ាងឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន[76] ។

៦៩. ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៣ និងទី៤ ខាងលើ សំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមទាំងបីនេះ មានសារៈសំខាន់ជាសារវន្ត ដោយសារសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ឃើញថា កិច្ចស៊ើបសួរបឋមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនទាន់បានបំពេញចប់សព្វគ្រប់ ។ ការពិនិត្យមើលឡើងវិញមួយទៅលើសំណុំរឿងស៊ើបអង្កេតបង្ហាញឱ្យឃើញថា នៅក្នុងអម្លុងពេលជាងម្ភៃខែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដឹកនាំធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សីសរុបបានចំនួនតែ២០លើកប៉ុណ្ណោះ ។ ផ្ទុយពីសំណុំរឿងលេខ០០២ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដឹកនាំធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សីចំនួនជាង៨០០នាក់ឯណោះ[77] ។ លើសពីនេះ ជនសង្ស័យមិនត្រូវបានគេប្រាប់ឱ្យដឹងថាពួកគេកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងការស៊ើបសួរ ឬមួយក៏ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសណាមួយដើម្បីឱ្យផ្តល់ភស្តុតាងនោះឡើយ ទោះបីជាដោយសារថាពួកគេមានការជាប់ជំពាក់នៅក្នុងភស្តុតាងជាឯកសារ និងទាំងនៅក្នុងភស្តុតាងជាសក្ខីកម្មផងនោះក៏ដោយ[78] ។

៧០. ជាងនេះទៅទៀត ព័ត៌មានដែលទាក់ទងនឹងការស៊ើបសួរគឺត្រូវបានបង្ហាញឱ្យតែសហព្រះរាជអាជ្ញាដឹង តែប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងចន្លោះរវាងថ្ងៃទី១០ខែមីនា និង ថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីមុនការចេញសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទកិច្ចស៊ើបសួរ កាលពីថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១។ ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសតែមួយគត់ដែលបានចេញនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះគឺត្រូវបានប្រកាសថា លែងជាការសំងាត់ កាលពីក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ។ ការមិនមានការបង្ហាញឱ្យដឹងពីភស្តុតាងដែលប្រមូលបាននៅមុនខែមីនា ឆ្នាំ២០១១បានធ្វើឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនអាចមានលទ្ធភាពក្នុងការតាមឃ្លាំមើលកិច្ចសើបសួរបានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពឡើ

---

73 វិធាន៥៥.៥ ។

74 វិធាន៥៥.៥ ។

75 វិធាន៥៥.៣ ។

76 វិធាន៥៥.១០ ។

77 សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីមួយ, កថាខណ្ឌទី១០ ។

78 សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីមួយ, កថាខណ្ឌទី៣ ។

យ ។ ជាលទ្ធផល គឺបណ្ដាលឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនអាចដាក់សំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរនានាដែលពាក់ព័ន្ធបានឡើយ រហូតទាល់តែដល់ពេលបន្ទាប់ពីការដាក់សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីសេចក្ដីសន្និដ្ឋានបិទកិច្ចស៊ើបសួរ[79] ។

៧១. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជឿថាសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាំងបីរបស់ខ្លួន ដែលក្នុងនោះរួមមាន ក្នុងចំណោមអ្វីៗដទៃទៀតជាច្រើននូវ ៖ ការដាក់បន្ថែមឯកសារនៃសំណុំរឿងលេខ០០២មួយចំណួនទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៣[80]។ ការកំណត់អត្តសញ្ញាណនិងធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សីគន្លឹះដែលដឹងអំពីរឿងទាក់ទងនឹងប្រតិបត្តិការការងារ និងរចនាសម្ព័ន្ធនៃសិទ្ធអំណាចនៃមន្ទីរស-២២[81], មន្ទីរសន្តិសុខវត្តឥន្ទញាណ និងការដ្ឋានវាយថ្មដែលស្ថិតនៅជិតស្ទឹងហាវ[82] ។ និងកំណត់អំពីតួនាទីរបស់ជនសង្ស័យឈ្មោះ ស៊ូ ម៉េត[83] និងមាស មុត[84] នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ គឺមានសារសំខាន់ជាសារវន្តដើម្បីបំពេញកិច្ចស៊ើសួរឱ្យបានចប់សព្វគ្រប់ ។

៧២. ការដែលមិនមានធ្វើកិច្ចស៊ើបសួរឱ្យបានពេញលេញ បណ្ដាលឱ្យមិនមានលទ្ធភាពអាចមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើសេចក្ដីសំរេចលើបញ្ហាសំខាន់ៗមួយចំនួនដែលរួមមាន តែមិនកំរិតត្រឹមប៉ុណ្ណោះនោះទេ អំពីថាតើ អវតក មានយុត្តាធិការបុគ្គលទៅលើជនសង្ស័យទាំងពីររូបដូចដែលមានឈ្មោះខាងលើដែរឬទេ?[85] ។

៧៣. ដោយហេតុថា អបជ បានសម្រេចថា បញ្ហាយុត្តាធិការ គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះ[86] នោះបើគ្មានកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមទេ លទ្ធភាពក្នុងកំរិតខ្ពស់មួយអាចនឹងថា សំណុំរឿងលេខ ០០៣ ទាំងមូល នឹងត្រូវបានបដិសេធ ។ ដោយពិចារណាថា គេមានមូលហេតុឱ្យជឿបានថា ភស្តុតាងដ៏សម្បូរណ៍បែបដែលអាចភ្ជាប់ទៅជនសង្ស័យនានា អាចនឹងត្រូវស្វែងរកបាន[87] ។ ជាការសំខាន់ខានមិនបានដែលថា សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាំងបីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវតែបានអនុញ្ញាតក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនាពេលនេះ វាជាឱកាស (ដំបូង) និងជាឱកាសចុងក្រោយបង្អស់ សម្រាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានផលប៉ះពាល់មួយលើការប្រមូលភស្តុតាងនៃកិច្ចស៊ើប

---

[79] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីមួយ, កថាខណ្ឌទី១៤ ។

[80] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីមួយ, កថាខណ្ឌទី២០ ។

[81] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីពីរ, កថាខណ្ឌទី៤ ។

[82] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីបី, កថាខណ្ឌទី៧, ៩ ។

[83] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីបី, កថាខណ្ឌទី៣ ។

[84] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីបី, កថាខណ្ឌទី១៤, ១៦ ។

[85] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីមួយ, កថាខណ្ឌទី៥ ។

[86] សំណុំរឿងលេខ ០០២; សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ, ១៥ កុម្ភៈ ២០១១, D427/3/15, ទំព័រទី៣២ ។

[87] សំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរ លើកទីមួយ, កថាខណ្ឌទី៨ ។

ស្នួរមួយដែលគាត់គិតថា ភាគច្រើនមិនទាន់ចប់សព្វគ្រប់ ។ ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ឬអាចជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ មិនអាចជាឧបាស្រ័យសម្រាប់ដកហូតសិទ្ធិក្នុងការដាក់សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទេដោយហេតុថា ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ទំនងជានឹងមិនមានឥទ្ធិពលអ្វីឡើយទៅលើការប្រមូលភស្តុតាង ប៉ុន្តែវាគ្រាន់តែជាការវិភាគ និងការកំណត់ភស្តុតាងនៅពេលប្រមូលបានតែប៉ុណ្ណោះ ។

៧៤. ការបដិសេធលើសំណើសុំ ដោយសារតែបញ្ហាបច្ចេកទេស ស.ច.ស បានខកខានក្នុងការលើកស្ទួយចំពោះកាតព្វកិច្ចខាងផ្លូវច្បាប់របស់ខ្លួន អនុលោមតាម វិធាន ៥៥(១) និងបានជ្រៀតជ្រែកក្នុងគោលបំណងរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវនាំខ្លួនមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម មករកយុត្តិធម៌ និងលើកកម្ពស់ដល់ការផ្សះផ្សារជាតិ ។ បើយល់ស្របជាមួយ ស.ច.ស បានន័យថា អនុម័តយកគោលជំហរមួយដែលមិនអាចការពារខ្លួនបានផង និងទាំងមិនស៊ីសង្វាក់ទៅនឹងគោលការណ៍នានាដែលបញ្ជាក់អំពីការបង្កើតតុលាការនេះ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ ស.ច.ស ផង ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៧៥. ដូចមូលហេតុចែងពីខាងលើ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សូមស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៖

(ក) សម្រេចថា ដីកាសម្រេចដែលកំពុងតវ៉ានេះ គ្មានសុពលភាព អាស្រ័យដោយមូលហេតុថា

(១) ស.ច.ស បានពឹងផ្អែកលើការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើច្បាប់ជាធរមាន ។

(២) ការខ្វែងយោបល់គ្នាពីដំបូង ដែលបានចុះកំណត់ហេតុទាក់ទងនឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៣ គ្រប់ដណ្តប់ទៅលើសកម្មភាពជាបន្តបន្ទាប់មកទៀត ។ ដូច្នេះមិនចាំបាច់មានកំណត់ហេតុថ្មីអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាទៀតទេ ។

(៣) តាមរបៀបផ្សេងវិញ ការបដិសេធចោលសំណើនានាដោយសារគ្មានសុពលភាព គឺ ស.ច.ស បានខកខានមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននានាដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន២១ និងបានបំពានកាតព្វកិច្ចខាងផ្លូវច្បាប់ ដើម្បីដឹកនាំកិច្ចស៊ើបសួរឱ្យបានចប់សព្វគ្រប់ និងដោយមិនលំអៀង ។

(ខ) បង្គាប់ឱ្យ ស.ច.ស ពិចារណាលើសំណើទាំងបួនរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ លើអង្គសេចក្តី ។

00712906

(គ) តាមស្មារតីនៃផលប្រយោជន៍សាធារណដ៏សំខាន់នៅក្នុងបញ្ហានេះ និងដើម្បីលើកកម្ពស់ទំនុកចិត្តរបស់សាធារណជនចំពោះការប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រសិទ្ធិភាព និងឆាប់រហ័សរបស់តុលាការ៖

(i) អនុញ្ញាតឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា ចេញច្បាប់នៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជាសាធារណៈ និងដែលបានលុបចេញផ្នែកខ្លះនេះ, និង

(ii) ធ្វើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ជាសាធារណៈ ស្របទៅតាមទម្លាប់នៃការអនុវត្តរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលមានជារហូតមក ។

(ឃ) ពន្លឿនការពិចារណា និងការសម្រេចរបស់ខ្លួនឱ្យបានឆាប់ទៅលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាស្នូលដ៏សំខាន់នេះ ចំពោះសុចរិតភាព និងកិត្តិនាមជាសាធារណៈរបស់ អ.វ.ត.ក, នីតិវិធីផ្ទៃក្នុងរបស់ កសព និង គ្រប់វិធានការផ្សេងៗទៅថ្ងៃខាងមុខ ដែលនឹងត្រូវចាត់ធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចំពោះករណី ០០៣ និង ០០៤ ៕

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១	លោក Andrew CAYLEY សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ	ភ្នំពេញ	